

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Analýza ekonomiky Irska ve srovnání s ČR

Bc. Tomáš Pola

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tomáš Pola

Podnikání a administrativa

Název práce

Analýza ekonomiky Irska ve srovnání s ČR

Název anglicky

The Analysis of the Irish Economy in Comparison with the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem této diplomové práce je identifikace a rozbor rozdílů v ekonomickém vývoji České republiky a Irska pomocí komparace hlavních makroekonomických ukazatelů v letech 2000 až 2015.

Díličními cíli jsou popis komparovaných makroekonomických ukazatelů, dále porovnání orientace na export obou států, a tedy závislost na ekonomickém dění v jiných státech a nakonec analýza plnění Maastrichtských kritérií pro oba státy.

Metodika

Teoretická část práce bude sepsána na základě kompilace vybrané odborné literatury vztahující se k tématu. Praktická část práce pak vznikne na základě analýzy údajů pocházejících především z Českého statistického úřadu, EUROSTATu a Irského statistického úřadu.

V teoretické části práce budou vysvětleny vybrané makroekonomické ukazatele, pomocí kterých bude komparace provedena.

V rámci praktické části budou sledovány následující ukazatele u obou zemí v letech 2000 až 2015: HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti, zahraniční obchod a zadlužení. Jednotlivé ukazatele budou vyhodnocovány a vzájemně porovnávány, aby tak vznikl relevantní obraz ekonomik obou států.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Česká republika, Irsko, HDP, inflace, nezaměstnanost, zadlužení, zahraniční obchod

Doporučené zdroje informací

HOLMAN, Robert. Makroekonomie. Středně pokročilý kurz. 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2004. 424 s. ISBN 80-7179-764-2.

KUČEROVÁ, Irah. Ekonomiky členských států Evropské unie. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2003. 123 s. ISBN 80-246-0650-X.

PAVELKA, T. *Makroekonomie : základní kurz*. Praha: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-52-2.

SAMUELSON, Paul A., NORDHAUS, William D. Ekonomie. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. 775 s. ISBN 80-205-0590-3.

SWEENEY, Paul. The Celtic Tiger: Ireland's Economic Miracle Explained. Dublin: Oak Tree Press, 1998. 230 s. ISBN 186 07 608 13.

VLČEK, Josef a kol. Ekonomie a ekonomika. 3 vyd. Praha: ASPI, a. s., 2005. 560 s. ISBN 80-7357-103X.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 18. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza ekonomiky Irska ve srovnání s ČR" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu Ing. Romanu Svobodovi, Ph.D. za to, že jsem pod jeho odborným a trpělivým vedením mohl napsat tuto diplomovou práci, ke které mi poskytl užitečné rady, konstruktivní kritiku a řadu podnětů.

Také bych chtěl poděkovat svým nejbližším, zejména svým rodičům, za umožnění studia, trpělivost a velkou podporu.

Analýza ekonomiky Irska ve srovnání s ČR

Abstrakt

Tato diplomová práce provádí souhrnnou analýzu ekonomiky Irska a České republiky v období od roku 2000 do roku 2016. Práce je rozdělena na teoretickou a analytickou část. V teoretické části jsou popsány makroekonomické ukazatele a měnová politika, kterou provádí centrální banky. Pro potřeby této práce je tedy definován hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, veřejný dluh a zahraniční obchod. Analytická část sleduje v obou ekonomikách každoroční změny těchto ukazatelů, které následně zdůvodňuje. Ve sledovaném období je tedy zachycen vývoj ekonomik před světovou finanční krizí a v případě České republiky i před vstupem do Evropské unie, dále období světové finanční krize, kterému je věnována zvláštní pozornost. V období po krizi je sledováno zotavování obou ekonomik.

Výsledky analýzy ekonomiky Irska a České republiky jsou uvedeny v samostatné kapitole na konci této práce.

Klíčová slova: Česká republika, Irsko, hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, veřejný dluh, zahraniční obchod, měnová politika, komparace, ekonomická analýza

The Analysis of the Irish Economy in Comparison with the Czech Republic

Abstract

This thesis provides a summary analysis of the economy of Ireland and Czech Republic from the year 2000 to 2016. The thesis is divided into a theoretical and analytical part. The theoretical part describes macroeconomic indicators and monetary policy produced by the central bank. For the purposes of this thesis I have addressed gross domestic product, unemployment, inflation, public debt and international trade. The analytical section observes the yearly changes of the indicators of both economies, and explains each accordingly. The examined time period captures the development of economies before the international financial crisis, and in the case of Czech Republic, before its induction into the European Union, as well as the period of the international financial crisis which receives special attention.

The results of the analysis of the economy of Ireland and Czech Republic are mentioned in a separate chapter at the end of this thesis.

Keywords: Czech republic, Ireland, gross domestic product, unemployment, inflation, public debt, foreign trade, monetary policy, comparison, economic analysis

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	13
3.1 Hrubý domácí produkt	13
3.2 Nezaměstnanost.....	15
3.3 Inflace.....	20
3.4 Veřejný dluh.....	24
3.5 Zahraníční obchod.....	26
3.6 Měnová politika	29
4 Analytická část	33
4.1 Hrubý domácí produkt České republiky a Irska	33
4.2 Nezaměstnanost v České republice a Irsku	48
4.3 Inflace v České republice a Irsku	52
4.4 Veřejný dluh České republiky a Irska	59
4.5 Zahraníční obchod České republiky a Irska	64
5 Výsledky a diskuse	70
6 Závěr.....	72
7 Seznam použitých zdrojů	75
7.1 Literatura a periodika	75
7.2 Internetové zdroje.....	75

Seznam obrázků

Obrázek 1: Struktura obyvatelstva	16
Obrázek 2: Nástroj a cíle měnové politiky	30

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj hrubého domácího produktu – roční data	33
Graf 2: Vývoj HDP na jednoho obyvatele v PPS	34
Graf 3: Míra počtů a změna HDP	47
Graf 4: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti České republiky a Irska	48
Graf 5: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob	51
Graf 6: Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti	51
Graf 7: Vývoj inflace dle HICP (v procentech)	53

Graf 8: Vývoj veřejného dluhu České republiky a Irska (% HDP)	59
Graf 9: Poměr veřejného dluhu k HDP v Evropské unii (v procentech)	63
Graf 10: Struktura veřejného dluhu dle vlastníků	64
Graf 11: Podíl exportu a importu na celkovém obratu zahraničního obchodu	65

1 Úvod

Česká republika a Irsko jsou od sebe v rámci Evropy sice relativně vzdálené státy a společnou historii nemají, přesto mezi nimi existuje řada spojitostí. Rozprostírají se na přibližně stejné rozloze, a i když je Čechů zhruba dvakrát více než Irů, ani jeden národ se nedá označit za velký, spíše naopak. S tím souvisí další společný rys, a sice dlouhodobá historická závislost na sousední větší a silnější zemi. Irsko bylo součástí britského impéria s tím, že nezávislost získalo ke konci roku 1937. České země byly ve středověku součástí Svaté říše římské a později Rakouska-Uherska, po jehož rozpadu v roce 1918 vznikla takzvaná první Československá republika. Milníkem ve vývoji obou ekonomik byla druhá světová válka, po které se Irsko nacházelo na hospodářsky silném západu, kdežto tehdejší Československo se transformovalo v komunistický totalitní stát, který přesto, že se územně nacházel ve střední Evropě, byl součástí východního bloku.

Irsko představovalo ideálního partnera pro silnou ekonomiku Spojených států, protože zde byla nastavena korporátní daň na nízké úrovni a zároveň zde byla levná pracovní síla hovořící anglicky. To sice nejdříve znamenalo emigraci mnoha Irů do Spojených států, ale později sem americké, převážně technologické firmy přesouvaly svá sídla a z Irska se tak stala velmi rychle rostoucí ekonomika zaměřená na progresivní odvětví informačních technologií. Díky své dravosti se Irsku začalo přezdívat „keltský tygr“. Provázanost se Spojenými státy se projevila i v negativním hledisku, a sice s příchodem Světové finanční krize. Ta Irsko zasáhla jako jednoho z prvních evropských států a zároveň dopady krize byly v tomto státě enormní, umocněné irskou bankovní krizí.

Československo bylo oproti tomu velmi uzavřenou ekonomikou, která se podle nařízení ze Sovětského svazu orientovala v 50. letech na těžký průmysl, což se postupem měnilo a zastoupeno tak bylo více odvětví, nicméně dominance sektoru průmyslu pokračovala. Po revoluci v roce 1989 došlo k transformaci centrálně řízeného hospodářství na otevřenou tržní ekonomiku, což České republice jednoznačně pomohlo v ekonomickém růstu a zlepšení životní úrovně.

Tato práce se zabývá vývojem ekonomik České republiky a Irska v nedávné minulosti, a sice v období od roku 2000 do roku 2016. To proto, aby byly ve vývoji zachyceny i roky před významným rozhodnutím České republiky o vstupu do Evropské unie a zároveň aby byly v práci reflektovány i bezprostředně uplynulé roky vývoje vyspělé irské ekonomiky v komparaci se stále ještě relativně mladou českou ekonomikou.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této práce je představit ekonomiky České republiky a Irska tak, jak se vyvíjely mezi roky 2000 až 2016 a zjištěné výsledky mezi sebou porovnat, aby vznikl relevantní obraz o podobnosti či odlišnosti obou ekonomik.

Komparace bude vycházet z analýzy vybraných makroekonomických ukazatelů, které budou v rámci práce vymezeny, stejně tak budou uvedeny jejich metody výpočtu a jejich vzájemná provázanost, což pomůže k naplnění hlavního cíle této práce.

2.2 Metodika

Tohoto cíle bude dosaženo pomocí analýzy zvolených ukazatelů v obou státech. Těmi ukazateli jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, veřejný dluh a zahraniční obchod.

Struktura práce je jednoduchá – nejprve budou v teoretické části práce popsány jednotlivé ukazatele použité ke komparaci České republiky a Irska, a navíc k nim je připojena kapitola o měnové politice, kterou provádí centrální banky. Druhá, analytická část této práce obsahuje vývoj zvolených ukazatelů v období od roku 2000 do roku 2016 obou srovnávaných států a komparaci zjištěných výsledků.

První kapitola analytické části se zabývá vývojem hrubého domácího produktu. Sledována je jeho aktuální výše a jeho přepočet na jednoho obyvatele v paritě kupní síly. V této kapitole jsou rovněž zachyceny důležité změny ve struktuře hrubé přidané hodnoty České republiky i Irska.

Druhá kapitola analytické části sleduje vývoj obecné míry nezaměstnanosti ve srovnávaných státech. Zároveň je sledována míra nezaměstnanosti mladých osob, což jsou dle metodiky *Eurostatu* ty osoby, které ještě nedosáhly věku 25 let. Také je sledován vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti.

Třetí kapitola analytické části se zabývá vývojem míry inflace v České republice a v Irsku, přičemž platí, že v obou státech je v posledních letech relativně nízká. Hodnoceno je také dodržování inflačního cíle České národní banky.

Čtvrtá kapitola analytické části pojednává o veřejném dluhu srovnávaných států, u kterého je sledována jeho absolutní hodnota i jeho poměr k hrubému domácímu produktu v procentech. Na konci této kapitoly je rozebrána jeho struktura vzhledem k vlastníkům veřejného dluhu obou států.

Pátá a poslední kapitola analytické části řeší zahraniční obchod České republiky a Irska. Sledován je jeho celkový objem, dále export a import u obou států. Rovněž jsou v této kapitole definováni hlavní obchodní partneři, vývozní a dovozní artikly dle standardu SITC, a nakonec je popsán i vzájemný obchod mezi Českou republikou a Irskem.

Metodika odpovídá nastíněnému schématu práce. Teoretická část je založena převážně na kompilaci literatury a analytická část je především tvořena analýzou makroekonomických statistik zveřejňovaných *Eurostatem*, *Českou národní bankou*, *Českým statistickým úřadem*, *Irskou centrální bankou*, *Irským statistickým úřadem* a *OECD*.

3 Teoretická východiska

V této teoretické práci budou stručně představeny makroekonomické ukazatele, které budou v analytické části práce porovnávat a hodnotit vývoj České republiky a Irska.

3.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) je obecně přijímán jako jeden z nejpodstatnějších ukazatelů hospodářské síly daného státu. Analýzou vývoje HDP je možné získat důležité informace o výkonnosti státu či o jeho hospodářské úrovni. To lze nejlépe sledovat po přepočtení HDP na jednoho obyvatele, čímž se získá reálnější obraz o výkonnosti ekonomiky.¹ Hrubý domácí produkt je možné definovat jako *tržní hodnotu veškeré finální produkce statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období*.² Tím obdobím je nejčastěji jeden rok, ale HDP se také často měří pololetně, čtvrtletně i měsíčně.

Hospodářský růst je možné určit porovnáním velikostí HDP v jednotlivých letech. Pro porovnávání mezi státy navzájem se nejčastěji sleduje procentuální změna, protože absolutní velikost HDP může být zavádějící. Při práci s makroekonomickými ukazateli je také důležité zjistit, jakým způsobem byly dané ukazatele vypočítány. V případě HDP rozlišujeme, zda bylo vypočítáno za pomoci stálých nebo běžných cen, tedy zda se jedná o nominální HDP či reálný HDP.³

Nominální hrubý domácí produkt je vypočítán s pomocí běžných cen, přičemž běžné ceny jsou ty ceny, které platily na trhu v období zjišťování hrubého domácího produktu. To v sobě nese úskalí, že takovéto vyjádření HDP není možné srovnávat s předchozími lety, neboť sice je zde vyjádřena hodnota produkce dané ekonomiky, ale na tomto vyjádření participují i ceny. Pokud v ekonomice nepanuje výjimečný stav deflace, potom je HDP v nominálním vyjádření obvykle vyšší než ve vyjádření reálném.⁴

¹ KADEŘÁBKOVÁ, A., ŽDÁREK, V. *Makroekonomická analýza*. 2006, s. 10.

² SAMUELSON, P. A. - NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 2008, s. 408–409.

³ JUREČKA, V., a kol. *Makroekonomie*. 2013, s. 28–29.

⁴ HOLMAN, R., *Makroekonomie*. 2004, s. 16.

Reálný hrubý domácí produkt pracuje se stálými cenami, což jsou ceny vztažené k určitému výchozímu roku. Pokud bychom například počítali reálný HDP pro rok 2016 a použili jsme při tom ceny výchozího roku (2010), pak je výsledek porovnatelný s jinými lety a můžeme hodnotit, jak se měnila samotná produkce statků a služeb v ekonomice.⁵

Výpočet hrubého domácího produktu se provádí třemi metodami.⁶ První z nich je **výrobní metoda** – ta vypočítává HDP jako součet hrubých přidaných hodnot všech *sektorů* dané ekonomiky. Primární sektor zahrnuje například zemědělství či těžbu nerostných surovin, do sekundárního sektoru patří průmysl, a nakonec do terciálního sektoru řadíme služby. tato metoda zohledňuje také čisté daně za produkty.⁷ Hrubá přidaná hodnota je rozdíl mezi sumou celkové produkce statků a služeb a mezispotřebou, což je hodnota statků a služeb při výrobě spotřebovaná. Pro použití této metody je nutné odečíst dotaci na produkty, protože užití je oceňováno v cenách kupních a produkce se oceňuje cenami základními.⁸ Výpočet HDP je následovný:

$$\begin{aligned} \text{Celková produkce} - \text{Mezispotřeba} &= \text{Hrubá přidaná hodnota} \\ \text{Hrubá přidaná hodnota} + \text{Daně z produktů} &= \text{Hrubý domácí produkt} \end{aligned}$$

Výrobní metoda umožňuje sledovat změnu hrubé přidané hodnoty jednotlivých odvětví ekonomiky a jak se mění jejich podíl na celkovém HDP.

Další metodou pro výpočet je **výdajová metoda**, která se vypočítá jako součet spotřeby (C), hrubých investic (I), výdajů vlády na nákup statků a služeb (G)⁹ a salda zahraničního obchodu (Nx). Vzorec pro výpočet HDP pomocí výdajové metody je následující:¹⁰

$$C + I + G + Nx = \text{Hrubý domácí produkt}$$

⁵ VLČEK, J. a kol., *Ekonomie a ekonomika*. 2005, s. 292.

⁶ KADEŘÁBKOVÁ, A., ŽDÁREK, V. *Makroekonomická analýza*. 2006, s. 170.

⁷ ČSÚ, *Hrubý domácí produkt – metodika*, 2017 [online]. [cit. 2017-11-10].

⁸ HOLMAN, R., *Makroekonomie*. 2004, s. 37.

⁹ Nejsou zde zahrnuty transfery, protože tyto položky jsou poskytovány domácnostem, a tak jsou zahrnuty v jejich spotřebě.

¹⁰ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 20.

Důchodová metoda je třetí možností, jak vypočítat hrubý domácí produkt. Počítá se jako součet všech důchodů (rozumějme příjmů) v dané ekonomice. HDP je tedy součtem hrubých mezd, úroků, rent u domácností, firemních zisků, amortizací (odpisů) a nepřímých daní snížených o subvence. Vzorec vypadá následovně:¹¹

$$\text{Hrubé mzdy} + \text{Čisté přijaté úroky} + \text{Renty} + \text{Hrubý zisk} + \text{Amortizace} + \text{Nepřímé daně} \\ \text{snížené o subvence} = \text{Hrubý domácí produkt}$$

Každá z těchto metod by se měla dohodnout ke stejnému výsledku. V praxi však není možné obsáhnout celý trh, a tak je u některých hodnot proveden kvalifikovaný odhad. To znamená, že výsledek jako takový je nutné brát s mírnou rezervou, neboť neodráží skutečný stav, jen se mu snaží přiblížit. Ošidné je to hlavně proto, že tento makroekonomický ukazatel patří mezi nejčastěji používané pro sledování a srovnávání ekonomik.¹² Jedním z příkladů kvalifikovaného odhadu může být odhad šedé ekonomiky, která je do určité míry v každém státě.

Měření HDP s sebou přináší i některá jiná úskalí, a sice třeba to, že měří jen zboží a služby, které prošly trhem, a přece se nemusí jednat o šedou ekonomiku či nějaké nelegální činnosti. Do této kategorie spadají například neplacené domácí práce či produkce hospodářských zvířat pro svou vlastní spotřebu.

Ošidné může být měření HDP i z lidského hlediska, protože velká katastrofa většinou znamená růst hrubého domácího produktu, protože jsou vynakládány (spotřebovávány) prostředky na obnovu země.

3.2 Nezaměstnanost

Na trhu práce se střetává nabídka práce a poptávka po práci. Pokud tato nabídka převyšuje poptávku, vzniká nezaměstnanost. Jelikož by bylo těžko objektivně porovnatelné, jestli je nezaměstnanost vysoká či nízká, vyjadřuje se v procentech, a toto vyjádření se nazývá *míra nezaměstnanosti*. Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) měří míru nezaměstnanosti jako *Podíl nezaměstnaných osob*. Na tuto metodiku přešlo

¹¹ VLČEK, J. a kol., *Ekonomie a ekonomika*. 2005, s. 292.

¹² HOLMAN, R., *Makroekonomie*. 2004, s. 28.

po dohodě s ČSÚ v roce 2012.¹³ Český statistický úřad zjišťuje na základě výběrového šetření *obecnou míru nezaměstnanosti*, přičemž tuto metodiku používá i Eurostat. Pro potřeby této práce se bude vycházet z výsledků zjištěných ČSÚ, neboť jeho metodika je mezinárodně srovnatelná.¹⁴

Měření nezaměstnanosti

Nejprve je potřeba definovat si, kdo je nezaměstnaný. Celkové obyvatelstvo dělíme na dvě základní skupiny, a sice *ekonomicky aktivní* obyvatelstvo a *ekonomicky neaktivní* obyvatelstvo. Ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu se říká *pracovní síla* a dále se dělí na *zaměstnané* a *nezaměstnané*.

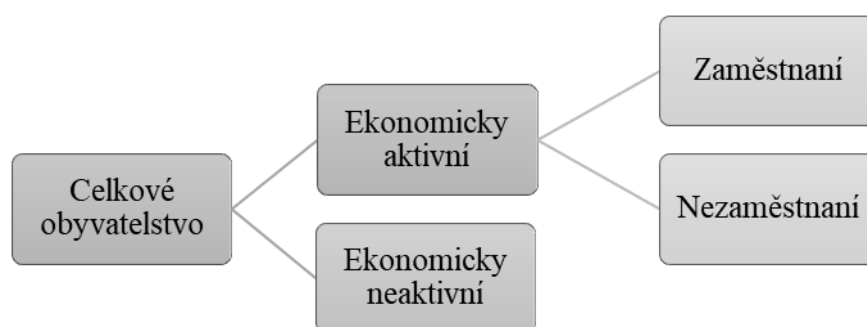
Zaměstnaní jsou ty osoby, které dosáhly věku 15 let a mají placené zaměstnání, popřípadě se zaměstnávají samy.

Nezaměstnaní jsou osoby, které dosáhly věku 15 let a splňují další tři podmínky:

- nemají zaměstnání nebo se nezaměstnávají samy
- aktivně hledají práci, například prostřednictvím úřadu práce, inzerátů nebo přes zprostředkovatele práce
- jsou schopny do dvou týdnů nastoupit do práce

Osoby, která nezapadají do výše uvedených kategorií, tvoří skupinu ekonomicky neaktivních obyvatel. Řadí se sem osoby mladší 15 let, studenti, důchodci nebo osoby na rodičovské dovolené.¹⁵ Tyto vztahy znázorňuje obrázek č. 1:

Obrázek 1: Struktura obyvatelstva

Zdroj: PAVELKA, T. *Makroekonomie* (2007), vlastní zpracování

¹³ ČSÚ, *Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti*, 2012 [online]. [cit. 2017-11-15].

¹⁴ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 118.

¹⁵ Tamtéž, s. 117.

Nyní, když jsme rozdělili obyvatelstvo do jednotlivých kategorií, můžeme přejít k samotnému měření míry inflace. Ta se vypočítá podle následujícího vzorce:

$$u = \frac{U}{L+U} * 100,$$

kde u představuje míru nezaměstnanosti, U je počet nezaměstnaných osob a L je počet zaměstnaných osob. Ze vzorce vyplývá, že „*míra nezaměstnanosti je procento nezaměstnaných z ekonomicky aktivního obyvatelstva*“.¹⁶

Příčiny vzniku nezaměstnanosti

Dle ekonomické teorie rozlišujeme tři příčiny vzniku nezaměstnanosti, a sice *frikční*, *strukturální* a *cyklickou*. Frikční a strukturální nezaměstnanost spolu s dobrovolnou nezaměstnaností tvoří *přirozenou míru nezaměstnanosti*, která je v ekonomice vždy. Podmínkou přirozené nezaměstnanosti je, aby se počet lidí, kteří práci opustí, rovnal počtu lidí, kteří do práce nastoupí. Sleduje se to za určité období pomocí ukazatelů *míry ztráty práce* a *míry nalézání práce*.¹⁷

Frikční nezaměstnanost existuje v ekonomice vždy, protože představuje čas, který nezaměstnaný potřebuje k nalezení svého nového nebo prvního zaměstnání. Jedná se tedy o situaci, kdy například studenti dokončí studium na vysoké škole a hledají si své první zaměstnání nebo když zaměstnanec opustí dosavadní hůře placené zaměstnání a hledá si nějaké lépe placené. Tento proces vždy nějakou dobu trvá. Je to tedy přirozená nezaměstnanost a není potřeba proti ní bojovat, protože v ekonomice v souhrnu existuje dostatek volných pracovních míst, která nezaměstnaní mohou obsadit. Do tohoto typu nezaměstnanosti je možné zařadit i *sezónní* nezaměstnanost, která je typická pro zemědělství nebo cestovní ruch, kdy v těchto odvětvích v letním období roste poptávka po práci.¹⁸

Strukturální nezaměstnanost vzniká z kvalifikačních nebo územních nesouladů v poptávce a nabídce po práci. Tyto důvody jsou nejčastěji zapříčiněny strukturálními změnami v ekonomice, kdy se některá odvětví smršťují a jiná naopak expandují. Pokud

¹⁶ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 117.

¹⁷ HOLMAN, R., *Makroekonomie*. 2004, s. 160–162.

¹⁸ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 119.

pracovníci ze zanikajících odvětví nemají kvalifikaci pro práci v expandujících odvětvích, je potřeba je rekvalifikovat, což obvykle trvá delší dobu.

Další možností vzniku strukturální nezaměstnanosti je místní nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po práci. Tato nezaměstnanost vzniká nedostatečnou mobilitou pracovních sil, a tak dochází k tomu, že na některých místech je míra nezaměstnanosti výrazně vyšší než jinde. Obvykle ve městech bývá míra nezaměstnanosti nižší než na venkově. Tato nezaměstnanost je stejně jaké frikční nezaměstnanost přirozená, nicméně už není tak „bezproblémová“, obzvlášť, pokud dojde ke krachu velkých firem v okresech s vyšší mírou nezaměstnanosti.¹⁹ V nedávné době se těžařská firma OKD a. s. zaměstnávající přes deset tisíc pracovníků dostala do existenčních problémů, a tuto situaci řešila i vláda.²⁰

Cyklická nezaměstnanost je spojena s hospodářskými cykly v ekonomice. V době recese, kdy hrubý domácí produkt klesá, se počet nezaměstnaných zvyšuje, a naopak při expanzi při růstu HDP počet nezaměstnaných klesá. Cyklická nezaměstnanost postihuje všechna nebo téměř všechna odvětví v ekonomice. Tím se liší od strukturální nezaměstnanosti. Tato nezaměstnanost není součástí přirozené míry nezaměstnanosti a je velmi nežádoucí.²¹

Dobrovolná vs. nedobrovolná nezaměstnanost

Nezaměstnanost je možné dělit na *dobrovolnou* na *nedobrovolnou*. Dobrovolná nezaměstnanost je přirozená a vzniká tehdy, když pracovník, který by pracovat mohl, nepracuje. Příkladem může být vystudovaný právník, který hledá dobře placené zaměstnání, i když by mohl okamžitě nastoupit na pozici prodavače v supermarketu. Dobrovolně se rozhodně nebýt zaměstnán.

Opakem je nedobrovolná nezaměstnanost, kdy pracovník chce pracovat, ale není pro něj volné pracovní místo – počet pracovníků hledajících práci je tedy vyšší než počet nabízených pracovních míst, popřípadě je na volná pracovní místa vyžadována kvalifikace, kterou uchazeči nespĺňují. Někteří autoři dávají význam i minimální mzdě při tvorbě nedobrovolné nezaměstnanosti, protože by se mohli najít pracovníci, kteří by byli ochotni

¹⁹ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 119–120.

²⁰ RESPEKT, *OKD má problémy*, 2015 [online]. [cit. 2017-11-15].

²¹ HOLMAN, R., *Makroekonomie*. 2004, s. 162.

pracovat i za nižší než minimální mzdu, ale taková místa nemohou vzniknout. Jedná se spíše o pozice bez nároků na kvalifikaci.²²

Dopady nezaměstnanosti

Vysoká míra nezaměstnanosti představuje problém z hospodářského i společenského pohledu.

Hospodářský dopad – při vysoké míře nezaměstnanosti se v ekonomice nevyrobí tolik, kolik by bylo možné a reálná produkce je pod produkcí potenciální. Dalo by se tedy říci, že se jedná o plýtvání zdroji, neboť je velká část pracovních sil nevyužita.

Situaci, kdy je míra nezaměstnanosti vyšší, než je její přirozená hodnota, zachycuje *Okunův zákon*, který říká, že **je-li skutečná míra nezaměstnanosti o 1 p. b. nad úroveň přirozené míry nezaměstnanosti, skutečný produkt bude o 2 p. b. pod svou potenciální úroveň**. Tento zákon popisuje vztah mezi změnami reálného HDP a nezaměstnaností.²³

Společenský dopad – nedobrovolná ztráta zaměstnání s sebou často přináší psychické problémy a osobní krizi. Pokud se propuštěnému nedaří nalézt si nové zaměstnání, krize se prohlubuje a dotyčný může inklinovat ke kriminální činnosti, popřípadě k alkoholismu a v extrémních případech i k sebevraždě. Situace je ještě horší v období recese, kdy je stoupá počet nezaměstnaných a ve společnosti obecně vládne nervózní nálada.

Pokud stav nezaměstnanosti trvá jeden rok a déle, hovoříme o dlouhodobé nezaměstnanosti, která představuje problém hned z několika důvodů. Například je to proto, že nezaměstnaný ztrácí pracovní návyky a kvalifikaci, takže je pro potenciální zaměstnavatele méně atraktivní.²⁴

Politika zaměstnanosti

Z výše uvedeného vyplývá, že s nezaměstnaností je potřeba bojovat. Vláda proto využívá opatření, která dělíme na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti.

²² PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 123–126.

²³ SAMUELSON, P. A. - NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 2008, s. 652–654.

²⁴ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 128.

Aktivní politikou zaměstnanosti rozumíme vytváření nových pracovních míst, předcházení nezaměstnanosti nebo zvýšení flexibility pracovní síly. V praxi tedy probíhají různé rekvalifikační kurzy nebo vytváření pracovních míst pro absolventy.

Pasivní politika zaměstnanosti nebojuje přímo proti nezaměstnanosti, ale spíše se snaží řešit její důsledky. Příkladem této politiky může být podpora v nezaměstnanosti, která má zajistit nezaměstnaným alespoň nějaký příjem, aby neinklinovali ke kriminální činnosti.²⁵

3.3 Inflace

Inflaci lze obecně definovat jako *růst všeobecné cenové hladiny*, přičemž není pravidlem, že musí růst cena všech statků a služeb. Ceny některých mohou stagnovat či dokonce klesat. Proto se jedná o *všeobecnou*, tedy zprůměrovanou hladinu statků a služeb. Jak je ale možné zjistit změnu ceny u všech statků a služeb v ekonomice? Tato otázka bude brzy zodpovězena.²⁶

Nejprve ale k inflaci samotné. *Míra inflace* představuje změnu cenové hladiny v procentuálním vyjádření v průběhu jednoho roku. Platí, že při inflaci klesá kupní síla peněz, za které si reálně koupíme méně. Opakem inflace je *deflace*, která nastává tehdy, když ceny klesají. Historická praxe ukazuje, že stabilita cenové hladiny je pro fungování trhů velmi žádoucí, neboť ceny reprezentují relativní vzácnost všech statků a služeb. Vlády a centrální banky se proto snaží udržovat cenovou hladinu, popřípadě cílovat míru inflace na konkrétní, nízkou hodnotu.²⁷

O vztahu mezi inflací a nezaměstnaností informoval původem novozélandský ekonom William Phillips v druhé polovině dvacátého století. Při studiu nominálních mezd a nezaměstnanosti ve Spojeném království za relativně dlouhý časový úsek zjistil, že čím je míra inflace nižší, tím je míra nezaměstnanosti vyšší a naopak.²⁸ Při zkoumání této závislosti ale ekonomové Milton Friedman a Edmund Phelps zjistili, že tento vztah platí

²⁵ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 129–130.

²⁶ Tamtéž, s. 134–135.

²⁷ SAMUELSON, P. A. - NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 2008, s. 412–413.

²⁸ HOLMAN, R., *Makroekonomie*. 2004, s. 302.

pouze v krátkém období. V dlouhém období existuje jistá míra nezaměstnanosti, která odpovídá stálé míře inflace.²⁹

Měření inflace

K zjištění růstu všeobecné cenové hladiny se používají tři základní cenové indexy, a sice *index spotřebitelských cen*, *index cen výrobců* a *cenový index hrubého domácího produktu* neboli deflátor HDP.³⁰

Index spotřebitelských cen (CPI – consumer price index) – jedná se o nejpoužívanější cenový index pro měření inflace. Je vytvořen spotřební koš, ve kterém jsou například potraviny, paliva, oblečení, bydlení, zdravotní péče a další statky a služby denní potřeby *průměrné domácnosti*. Všechny tyto položky jsou ohodnoceny různými váhami podle ekonomické významnosti odpovídajícího statku nebo služby.³¹ Vzorec pro výpočet CPI je následující:

$$CPI = \frac{\sum \frac{p_{1i}}{p_{0i}} * w_i}{\sum w_i} * 100$$

kde p_{1i} představuje cenu i-tého statku či služby ve sledovaném roce; p_{0i} představuje cenu stejného statku nebo služby v základním období (nejčastěji přechozím) a w_i představuje váhu daného statku nebo služby v rámci spotřebního koše.³²

Je důležité si uvědomit, že jednotlivé instituce používají rozdílné metodiky výpočtu inflace. Český statistický úřad (ČSÚ) používá *index spotřebitelských cen*, zatímco Eurostat používá *harmonizovaný index spotřebitelských cen*, který se liší například váhami položek ve spotřebitelském koši. Může se proto stát, že se výsledek naměřený ČSÚ se liší od toho naměřeného Eurostatem.³³

Index cen výrobců (PPI – producer price index) – funguje na podobném principu jako předchozí index, protože rovněž pracuje s určitým fixním košem statků a služeb, který má ale jiné složení oproti spotřebnímu koši. Tento index je důležitý zejména proto,

²⁹ SAMUELSON, P. A. - NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 2008, s. 680.

³⁰ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 135.

³¹ SAMUELSON, P. A. - NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 2008, s. 440.

³² PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 136.

³³ JÍLEK, J., *Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika*. 2013, s. 91–92.

že vypovídá o konkurenceschopnosti výrobců a změny v tomto indexu většinou předcházejí změnám v indexu spotřebitelských cen.

Deflátor HDP – oproti předchozím dvěma indexům nepracuje s jakýmkoli košem, ale porovnává všechny vyprodukované statky nebo služby v dané ekonomice. Vzorec pro výpočet deflátoru HDP je následující:

$$\text{deflátor}_{\text{HDP}} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálný HDP}} * 100$$

Jedná se tedy o podíl HDP v cenách sledovaného roku (nominální) a HDP ve stálých cenách základního roku. Nakonec se výsledek tohoto podílu vynásobí stem.

Míra inflace představuje procentní změnu cenové hladiny za určité časové období, nejčastěji se měří změna proti předchozímu roku. Míra inflace pro rok 2017 se spočítá podle následujícího vzorce:

$$\pi_{17/16} = \frac{CI_{2017} - CI_{2016}}{CI_{2016}} * 100$$

kde π představuje míru inflace; za CI můžeme dosadit libovolný cenový index, tedy CPI, PPI nebo deflátor HDP.³⁴

Příčiny a typy inflace

V této části si přiblížíme pojmy *poptávková inflace*, *nabídková inflace* a *setrvačná inflace*. Jedná se totiž o tři základní typy inflace z hlediska příčiny.

Pozitivní poptávkový šok způsobuje poptávkovou inflaci. Tento šok je vyvolán vším, co zvyšuje agregátní poptávku a na grafu v modelu AD-AS ji posouvá směrem doprava. Například se může jednat o zvýšení vládních výdajů, investic firem, popřípadě zvýšením výdajů domácností. To vychýlí dosavadní rovnováhu na trhu a dojde k vytvoření rovnováhy nové, ovšem s růstem cenové hladiny a zároveň růstem produktu.

Nabídková inflace bývá označována též jako nákladová, neboť souvisí s náklady firem. Pokud tyto náklady vzrostou, budou firmy ochotné nabízet stejné množství statku

³⁴ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 138.

nebo služeb za vyšší ceny, aby tyto zvýšené náklady pokryly. Může se jednat například o zvýšení cen výrobních prostředků, materiálu, surovin anebo mezd. Pokud k takovému růstu nákladů dojde, označuje se to za *negativní nákladový šok*. To proto, že se rovnováha na trhu posune na novou úroveň s vyšší cenovou hladinou, ale poklesem produkce.

Setrvačná inflace souvisí s *inflačním očekáváním*. Zaměstnanci očekávají určitou míru inflace, a proto se snaží vyjednat si vyšší mzdu, čímž ale dochází k negativnímu nákladovému šoku a zaměstnavatelům se v případě zvýšení mezd zvýší také náklady. Proto i oni očekávají určitou míru inflace a počítají se zvyšováním mezd, a tak dochází ke zvyšování ceny produktů. Podobně očekávají určitou míru inflace i banky při stanovování výše úroků. Z těchto důvodů je vhodné, když centrální banka udržuje stabilní míru inflace.³⁵

Za *nízkou inflaci* považujeme tu, která dosahuje jednociferných hodnot. Nárůst cen je předpověditelný a lidé mají v peníze důvěru, neboť ty v čase příliš neztrácejí svou hodnotu. Období nízké inflace v ekonomice je rovněž příznivé pro dlouhodobé peněžní smlouvy.

Pokud inflace dosahuje dvou až tříciferných hodnot ročně, pak se jedná o *pádovou inflaci*, někdy též označovanou jako velmi vysokou inflaci. K této inflaci dochází zejména v ekonomikách, které se vyrovnávají s následky válek či revolucí nebo je v daném státě slabá vláda. Dochází k narušení důvěry obyvatel k penězům, kteří nejsou ochotni půjčovat za obvyklý úrok, nechtějí držet větší hotovost a raději investují do fyzických aktiv jako jsou nemovitosti nebo drahé kovy. Může dojít k navázání národní měny na silnou zahraniční měnu, typicky k americkému dolaru.

Třetím typem inflace je *hyperinflace*, která je pro ekonomiku devastující a prakticky ji zničí. Cenová hladina může růst o miliony procent ročně a peníze více méně ztratí svou hodnotu. Nejlépe zdokumentovanou hyperinflací je ta, se kterou se potýkalo Německo (Výmarská republika) po první světové válce. Během pár let se míra inflace zvýšila z jednoho procenta na hodnotu deset miliard. Tento druh inflace je však zcela ojedinělý. Pádová inflace a hyperinflace je však výhodná pro jednu skupinu obyvatel – dlužníky. Při těchto typech inflace se jejich reálný dluh snižuje.³⁶

³⁵ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 140–143.

³⁶ SAMUELSON, P. A. - NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 2008, s. 671–672.

3.4 Veřejný dluh

Pro potřeby této práce je nutné přesněji definovat pojem veřejný dluh. Nejen laická veřejnost, ale i média snadno zaměňují pojmy jako je *státní dluh* a *veřejný dluh* a vnímají je spíše jako synonyma.

Veřejný dluh

Veřejný dluh je tvořen dluhem centrální vlády, dluhem místních správy a samosprávy (zahrnuje dluhy krajů a obcí) a dluhy parafiskálních fondů, mezi kterými je například Fond zdravotního pojištění. Jedná se tedy o sumu dílčích dluhů všech prvků, které tvoří soustavu veřejných financí. Podle tohoto pojetí veřejný dluh vždy dosahuje většího objemu než dluh státní, přičemž platí, že u většiny ekonomik EU tvoří státní dluh majoritní podíl dluhu veřejného. Z toho vyplývá, že výše veřejného dluhu je ovlivněna státním rozpočtem. Své dílčí rozpočty mají i jednotlivé kraje a další složky státu, které v této práci budou označovány jako *sektor vládních institucí*. Všechny tyto rozpočty mají svou příjmovou a výdajovou stránku.³⁷

Příjmy rozpočtů sektoru vládních institucí jsou v podstatě složeny ze tří částí. Jednak to jsou příjmy úvěrového charakteru, kam spadají výpůjčky státu, dále příjmy neúvěrového charakteru, kam řadíme daně, a nakonec ostatní příjmy, které mohou reprezentovat prodeje nemovitého majetku.

Výdaje rozpočtů sektoru vládních institucí se dělí na vládní výdaje a transfery. Mezi vládní výdaje řadíme například platy státních zaměstnanců a financování veřejných zakázek. Každopádně jde o výdaje, kdy jsou nakupovány vstupy ze strany veřejného sektoru. Transfery jsou různé subvence, dávky v nezaměstnanosti či úroky z dluhů. Z povahy tohoto příkladu vyplývá, že se jedná o jednosměrné platby, které nepředstavují nárok na zdroje společnosti. Významnou položkou výdajů jsou *mandatorní výdaje*, které jsou dány buďto zákonem, popřípadě jiným nástrojem (například mezinárodní smlouvou) a jejich placení je závazné.³⁸ V roce 2017 tyto výdaje dosáhly 55,3 % z celkových výdajů.³⁹

³⁷ DVOŘÁK, P., *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 2008, s. 79–80

³⁸ Tamtéž, s. 81.

³⁹ MFČR. *Státní rozpočet 2017 v kostce. Kapesní příručka Ministerstva financí ČR*. 2017, s. 30.

Deficit veřejného rozpočtu

K deficitu veřejného rozpočtu dojde, pokud jsou výdaje větší než náklady – vznikne záporné saldo rozpočtu. Veřejný dluh je z velké části tvořen právě akumulovanými rozpočtovými deficity. Není však tvořen výhradně jimi, neboť na jeho tvorbě se podílí i další příčiny, jako je převzetí finančních závazků jiných ekonomických subjektů. Vzhledem k tomu, že veřejný dluh je stavová veličina, svou roli má i inflace růst a pokles úrokových sazeb či kurzové vlivy v případě zahraničního veřejného dluhu.⁴⁰

Sledování vývoje veřejného dluhu je důležité pro Českou republiku důležité, protože se při vstupu do Evropské unie zavázala přijmout společnou měnu euro. Aby členská země mohla vstoupit do eurozóny⁴¹, musí splnit maastrichtská (konvergenční) kritéria. Ty jsou celkem čtyři s tím, že jedno z nich se zabývá veřejnými financemi. Stanoví dvě podmínky vstupu do eurozóny, a sice že podíl veřejného dluhu na HDP nesmí překročit 60 % a podíl deficitu státního rozpočtu na HDP musí být menší než 3 %.⁴²

Přístupy ekonomických teorií k veřejnému dluhu

Názory na makroekonomické důsledky rozpočtu se liší podle příslušnosti ekonomů k jednotlivým ekonomickým školám. Nejčastěji se setkáme s neoklasickým, keynesiánským a neoricardiánským přístupem.

Neoklasická interpretace říká, že makroekonomické důsledky deficitu jsou **negativní**, a proto jej vždy odmítají. Zástupci této školy tvrdí, že je potřeba zvýšit zaměstnanost, a tím i přes snížení daní dosáhnout vyššího ekonomického růstu.

Keynesiánské interpretace se staví k makroekonomickým důsledkům **kladně** a v některých situacích zástupci této školy deficit doporučují. Tvrdí, že deficit rozpočtu je účinný nástroj pro oživení ekonomiky ve fázi recese. Předpokladem pro toto tvrzení je, že tržní mechanismus není schopen využít všech disponibilních výrobních zdrojů. Tímto chtějí stabilizovat hospodářský vývoj.

⁴⁰ DVOŘÁK, P., *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 2008, s. 81.

⁴¹ Země EU, které platí eurem.

⁴² THE COMMISSION. *Treaty On European Union*. 1992, s. 183.

Neoricardiánská interpretace zamítá zvláštní makroekonomické důsledky deficitu, a postoj zástupců této školy je tedy **neutrální**, protože se domnívají, že zvýšený deficit bude v budoucnu vykompenzován zvýšením daní.⁴³

3.5 Zahraniční obchod

Obchodování patří mezi nejstarší činnosti lidstva a ať už se jednalo o prodej zboží za peníze nebo výměnou za jiný druh zboží, zisk z této činnosti motivoval mnoho obchodníků k výpravám do jiných, třeba i dalekých končin. Při obchodování mezi státy se zjistilo, že pro státy je výhodnější specializovat se na nějaký produkt, a tato specializace vede ke zvýšení produktivity, která v dlouhém horizontu zvýší životní úroveň všech do obchodu zapojených států. Této problematice se věnuje *zásada komparativní výhody*,⁴⁴ která říká, že stát může na obchodu získat i v případě, že je ve srovnání s ostatními státy absolutně efektivnější (klidně ve výrobě všech statků), pokud se státy věnují výrobě toho statku, při jehož produkci jsou relativně efektivnější. Klasickým příkladem této specializace je vyspělá americká ekonomika v porovnání s méně rozvinutou ekonomikou Bangladéše. Amerika má absolutní výhodu na výrobu počítačů i oděvů, ale relativně je efektivnější při výrobě počítačů, které se tedy bude věnovat hlavně a výrobu oděvů přenechá Bangladéši, který by na výrobu počítačů neměl takovou kvalifikaci. Oba státy touto směnou získají.⁴⁵

Platební bilance

Platební bilance zahraničního obchodu je statistické zachycení mezinárodního obchodu. Je možné ji definovat jako ***systematický zápis veškerých transakcí mezi rezidenty a nerezidenty sledované země za určité časové období.***

Ekonomickou transakci dělíme na *reálnou*, která sleduje pohyb statků a služeb, a *finanční*, která sleduje pohyb finančních aktiv.

⁴³ OCHRANA František, PAVEL Jan, VÍTEK Leoš a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 2010, s 142.

⁴⁴ Tyto myšleny obecně rozšířil anglický ekonom David Ricardo pomocí své knihy *Principy politické ekonomie a zdanění* vydané v roce 1817. S pojmem komparativní výhoda přišel ale o 2 roky dříve ekonom Robert Torrens.

⁴⁵ SAMUELSON, P. A. - NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. 2008, s. 293–295.

Rezidenty jsou například obyvatelé daného státu, lidé s dlouhodobým pobytem v daném státu,⁴⁶ státní instituce, neziskové a neziskové organizace se sídlem v daném státu. Nepatří sem mezinárodní organizace jako je Organizace spojených národů nebo Světová banka, dále mezi nerezidenty řadíme turisty, diplomaty nebo sezónní pracovníky.

Jelikož se jedná o tak zvanou *tokovou veličinu*, zachycujeme tento tok za nějaké časové období. Obvykle, podobně jako u hrubého domácího produktu, je to jeden rok.

Platební bilance zahraničního obchodu se dělí na: *běžný účet, kapitálový účet, saldo chyb a opomenutí a změnu devizových rezerv*. Každá transakce je v platební bilanci zachycena hned dvakrát – jednou jako kreditní položka (se znaménkem plus) a jednou jako debetní položka (se znaménkem mínus). Tento dvojí zápis zajišťuje, že je platební bilance účetně vyrovnaná.⁴⁷

Běžný účet

Běžný účet se skládá z:

- obchodní bilance (export a importu statků)
- bilance služeb (export a import služeb, například doprava, pojištění, poplatky za patenty a filmová práva)
- bilance výnosů (převod důchodů z vlastnictví, například mzdy, dividendy a úroky)
- běžné převody (například příspěvky mezinárodním organizacím)

Z těchto částí má největší hodnotu obchodní bilance, která představuje rozdíl mezi exportem a importem. Mezi nejvýznamnější faktory, které tuto bilanci ovlivňují, patří:

- **nominální měnový kurz:** Pokud dojde ke znehodnocení domácí měny, zdraží se import a zlevní export. Opačný vývoj je při zhodnocení domácí měny.⁴⁸
- **změny domácí a zahraniční míry inflace:** Pokud domácí míra inflace klesá rychleji než zahraniční míra inflace, stane se domácí produkce relativně levnější, a proto roste export a klesá import. Opačný vývoj je při rychlejším růstu domácí míry inflace oproti zahraniční.

⁴⁶ Tento pobyt musí trvat déle než jeden rok.

⁴⁷ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 181–183.

⁴⁸ Spojením nominálního měnového kurzu a změnou míry inflace v domácí a zahraniční ekonomice, dostaneme reálný měnový kurz.

- **růst zahraničního HDP:** Pokud v zahraniční zemi, se kterou domácí země obchoduje, vzroste produkt, část tohoto růstu půjde na nákup statků a služeb domácí ekonomiky, čímž se zvýší domácí export. Stejně tak, když dojde k poklesu produkce, domácí export se sníží.
- mezi další důležité faktory, které ovlivňují bilanci, se může zařadit například preference spotřebitelů či protekcionistická opatření.⁴⁹

Finanční účet

Finanční účet se skládá z:

- přímých zahraničních investic (při vzniku podílu na řízení společnosti)⁵⁰
- portfoliové investice (malé kapitálové účasti)
- ostatní investice (převážně bankovní vklady a úvěry)

Příjem zahraničních investic se v bilanci zachytí jako kreditní (plusová) položka, při investování domácích subjektů se to zachytí jako položka debetní (mínusová). Výsledkem je buď záporné, kladné nebo nulové saldo.

Investice jsou mimo jiné ovlivněny úrokovou mírou. Rozdíl domácí a zahraniční úrokové míry se nazývá *úrokový diferenciál*. Vyšší domácí úroková míra láká investory ze zahraničí, kteří svými investicemi zlepšují domácí finanční účet platební bilance. Důležité je ovšem brát v potaz i předpokládanou míru výnosnosti investice. Při úspěšné investici se může v určitém časovém horizontu zvýšit export a zisky firmy založené zahraničním investorem. Tyto zisky pak mohou být odváděny zpět svým zahraničním vlastníkům a tyto transakce pak budou zachyceny jako debetní položky.⁵¹ K této skutečnosti dochází například v bankovním sektoru, kde jsou největší české banky dceřiné společnosti zahraniční mateřské banky, které odvádějí velkou část svého zisku. Aby se tento odliv kapitálu do zahraničí snížil, chtěla česká vláda zavést bankovní daň.⁵²

⁴⁹ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 183–187.

⁵⁰ Obecně se uvádí, že je potřeba minimálně 10 % podíl na základním jmění firmy.

⁵¹ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 189–190.

⁵² iDNES.cz. *Zdaňme více banky, navrhuje ČSSD. Chce čtyři sazby progresivní daně*, 2017 [online]. [cit. 2017-12-05].

Mechanismy vyrovnávání platební bilance

Účetní vyrovnanost platební bilance zajišťují krátkodobé pohyby devizových rezerv. Ty klesají, pokud ostatní části platební bilance vytvářejí deficit a naopak rostou, pokud ostatní části platební bilance vytváří přebytek. Nemohou však dlouhodobě klesat nebo růst. Na příkladu, kdy je běžný účet platební bilance v deficitu si představíme tři mechanismy, které tento deficit vyrovnají.

Měnový mechanismus – pokud ekonomika více importuje, platí za tento dovoz více zahraniční měny. Tím se na měnovém trhu zvýší poptávka po zahraniční měně a zároveň se i zvýší nabídka domácí měny. Vnikne nerovnováha, jejímž důsledkem bude znehodnocení domácí měny, což ale povede k růstu exportu. Import tedy poklesne a obchodní bilance se začne zlepšovat. Měnový mechanismus funguje pouze v kombinaci s flexibilním měnovým kurzem.

Důchodový mechanismus – pokud ekonomika více importuje, převádí své zdroje do zahraničí. Tím omezí zdroje na růst produkce v domácí ekonomice, což zapříčiní pokles hrubého domácího produktu. S nižším HDP se ale snižuje i import a obchodní bilance se opět začne vyrovnávat.

Cenový mechanismus – pokud ekonomika více importuje, tedy dováží statky ze zahraničí, domácím výrobcům se začnou kumulovat zásoby, což povede ke snížení produkce. Cenová hladina se časem sníží, a tím vzroste export. Domácí subjekty rovněž sniží dovoz zahraničních statků, vzhledem k relativně nižší domácí cenové hladině. Obchodní bilance se začne vyrovnávat.⁵³

3.6 Měnová politika

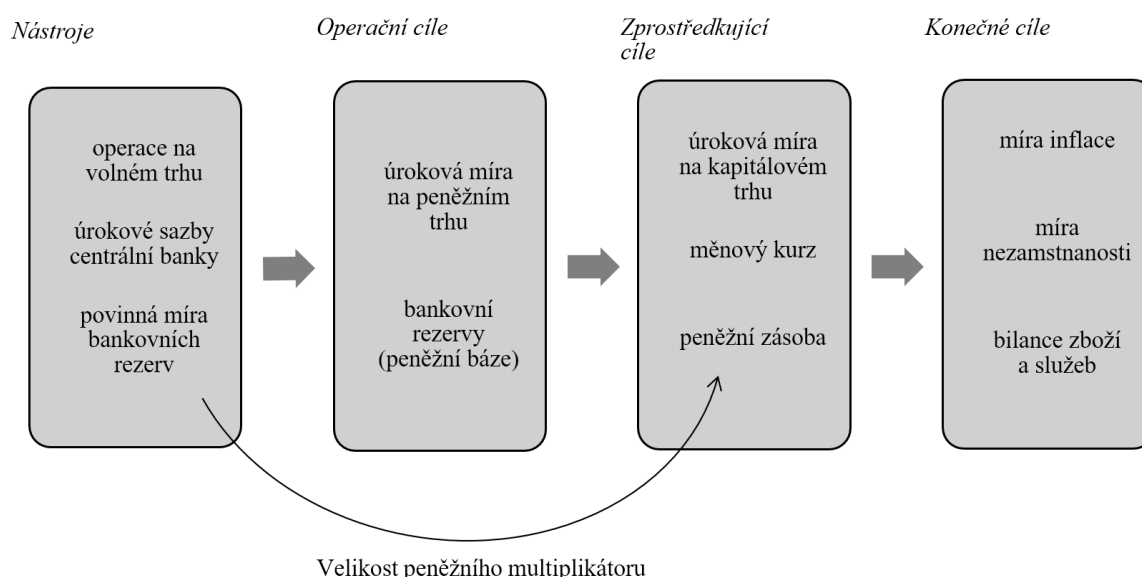
Měnovou politiku provádějí centrální banky (CB), které by měly být nezávislé na vládě. Významný vliv má v našem prostředí i Evropská centrální banka a americký Federální rezervní systém, protože sice Česká národní banka provádí nezávislou monetární politiku, nicméně více či méně kopíruje úrokové sazby vyhlášené těmito institucemi. Její nezávislost se naplňuje v jiných, dílčích opatřeních, jelikož nejsme členy eurozóny čili nemáme společnou měnu euro.

⁵³ PAVELKA, T., *Makroekonomie. Základní kurz*. 2007, s. 190–191.

Centrální banka se zaměřuje na některé národohospodářské cíle a k jejich dosažení používá určité nástroje. Mezi nástrojem a konečným cílem je však několik mezičlánků. Rozlišujeme cíle *konečné*, *zprostředkující* a *operační*.

Mezi konečné cíle měnové politiky patří míra inflace, míra nezaměstnanosti a bilance zboží a služeb. Těchto konečných cílů je dosahováno skrze zprostředkující cíle, kam patří úroková míra na kapitálovém trhu,⁵⁴ měnový kurz a peněžní zásoba. Zprostředkujících cílů je dosaženo pomocí operativních cílů, kam patří úroková míra na peněžním trhu⁵⁵ a bankovní rezervy. Operačních cílů dosahuje centrální banka skrze nástroje, kterými jsou operace na volném trhu, úrokové sazby CB⁵⁶ a povinná míra bankovních rezerv.⁵⁷ Pro přehlednost jsou tyto vztahy zachyceny na obrázku č. 2:

Obrázek 2: Nástroj a cíle měnové politiky

Zdroj: HOLMAN, R. *Makroekonomie* (2004), vlastní zpracování

Jak již bylo napsáno, centrální banka používá tři nástroje při dosahování svých cílů. Prvním z nich jsou **operace na volném trhu**. Těmi se rozumí nákupy a prodeje vládních

⁵⁴ Na kapitálovém trhu se obchodují úvěry a dluhopisy se splatností delší než jeden rok. Dále se zde obchodují akcie a cenné papíry.

⁵⁵ Na peněžním trhu se obchodují úvěry a dluhopisy se splatností do jednoho roku. Spadají sem i krátkodobé mezibankovní úvěry.

⁵⁶ Diskontní sazba a zejména dvoutýdenní repo sazba (2T repo-sazba).

⁵⁷ HOLMAN, R., *Makroekonomie*. 2004, s. 357.

cenných papírů. Kupujícími či prodávajícími tyto papíry jsou nejčastěji komerční banky, nicméně je mohou koupit i jednotlivci. Pokud chce centrální banka snížit úrokovou míru, nakoupí vládní dluhopisy a opačně pokud chce úrokovou míru zvýšit. Těmito operacemi je rovněž ovlivňován objem bankovních rezerv. Když komerční banka nakoupí vládní dluhopisy, zvýší se podíl dluhopisů v aktivech a o stejnou částku se sníží rezervy dané banky. Opačně když komerční banka prodá vládní dluhopisy, zvýší se o prodejní částku položka rezerv.

Druhým nástrojem jsou různé **úrokové sazby** vyhlášené centrální bankou. Mezi ty nejdůležitější nepochybně patří *diskontní*, *lombardní* a *dvoutýdenní repo* sazba. Centrální banka půjčuje komerčním bankám za úrokovou míru, která odpovídá právě diskontní sazbě. Od ceny peněz, za které půjčuje CB se odvíjí cena peněz, za kterou půjčují komerční banky.⁵⁸ Repo operace představují prodej cenného papíru (CP) se závazkem tento CP odkoupit ve sjednaném termínu zpět (nejčastěji za dva týdny) navýšený o repo sazbu. Těmito operacemi se získává dočasná likvidita a zároveň tím CB ovlivňuje úrokovou míru na peněžním trhu.⁵⁹ Banky si mohou zapůjčovat, popřípadě ukládat u centrální banky přebytečnou likviditu přes noc. Těmito operacím se říká *automatické facility*. Protože banky mají neustálou možnost si zapůjčit, respektive uložit peníze, vytvářejí úrokové sazby u automatických facility koridor, ve kterém se pohybují krátkodobé sazby na peněžním trhu. Česká národní banka rozlišuje 2 facility, a sice *depozitní facility* a *marginální zápůjční facility*. Depozitní facility bankám poskytuje možnost uložit si bez zajištění přebytečnou likviditu u ČNB. Tato depozita jsou úročena diskontní sazbou, která většinou představuje dolní mez krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu. Marginální zápůjční facility bankám poskytuje možnost zapůjčit si přes noc od ČNB likviditu formou repo operace. V rámci této facility jsou finanční prostředky úročeny lombardní sazbou. Většinou je na trhu ale přebytek likvidity, a tak je bankami tato facility využívána minimálně.⁶⁰

Třetí nástroj představuje **povinná míra bankovních rezerv**. Skrze ni může CB ovlivňovat objem volných prostředků v bankovním systému, nicméně v současné době

⁵⁸ HOLMAN, R., *Makroekonomie*. 2004, s. 359.

⁵⁹ PATRIA.cz. *Repo-operace* [online]. [cit. 2017-12-10].

⁶⁰ ČNB. *Měnověpolitické nástroje* [online]. [cit. 2017-12-11].

slouží spíše jako rezerva pro hladký průběh mezibankovního platebního styku. Všechny instituce, kterým ze zákona vyplývá nutnost držet povinné minimální rezervy (PMR) u CB,⁶¹ musí mít u CB uložena 2 % ze základny pro výpočet PMR. Česká národní banka tyto povinné rezervy úročí dvoutýdenní repo sazbou ČNB.⁶² Systém povinných minimálních rezerv funguje na principu průměrování. To znamená, že není nutné držet každý den 2 % z vyměřovacího základu u CB, ale v průměru za dobu přibližně jednoho měsíce už to povinnost je.⁶³

Nyní bude ukázáno, jak změny operačních cílů ovlivní zprostředkující cíle a ty slouží k dosažení konečných cílů. Začneme s přenesením od operačních k zprostředkujícím cílům. U expanzivní měnové politiky povede snížení úrokové míry k depreciaci domácí měny, protože nižší domácí úroková míra bude mít za následek odchod investorů do zahraničí. Zvýšení bankovních rezerv povede ke zvýšení peněžní zásoby. Restriktivní měnová politika vyvolá opačné účinky. Dosažení konečných cílů probíhá následovně: expanzivní měnová politika způsobila depreciaci domácí měny a zvýšení peněžní zásoby. Depreciace zlepši bilanci zboží a služeb, a protože čistý vývoz zvyšuje agregátní poptávku, vzroste HDP a sníží se nezaměstnanost. Zvýšení peněžní zásoby se po nějaké době projeví ve zvýšení míry inflace. Restriktivní měnová politika bude mít opět opačné účinky.

Konečné cíle mohou být krátkodobé nebo dlouhodobé. Jediným dlouhodobým konečným cílem je ovlivňování míry inflace. Expanzivní měnová politika zlepši bilanci zboží a služeb a sníží míru nezaměstnanosti, posléze dojde ke zvýšení inflace. Když se to stane, domácí měna apreciuje a reálný kurz, stejně jako bilance zboží a služeb se vrátí na původní úroveň. Míra nezaměstnanosti se touto politikou dostane pod svou přirozenou úroveň, což je možné jen krátkodobě. Z toho vyplývá, že expanzivní politika má za následek zvýšení inflace, a naopak restriktivní měnová politika inflaci snižuje.⁶⁴

⁶¹ Povinné minimální rezervy nemusí mít u CB uloženy pouze komerční banky, ale například i stavební spořitelny nebo družstevní záložny.

⁶² Úročení povinných minimálních rezerv probíhá od 12. 7. 2001. Dříve tyto rezervy úročeny nebyly.

⁶³ ČNB. *Měnověpolitické nástroje* [online]. [cit. 2017-12-11].

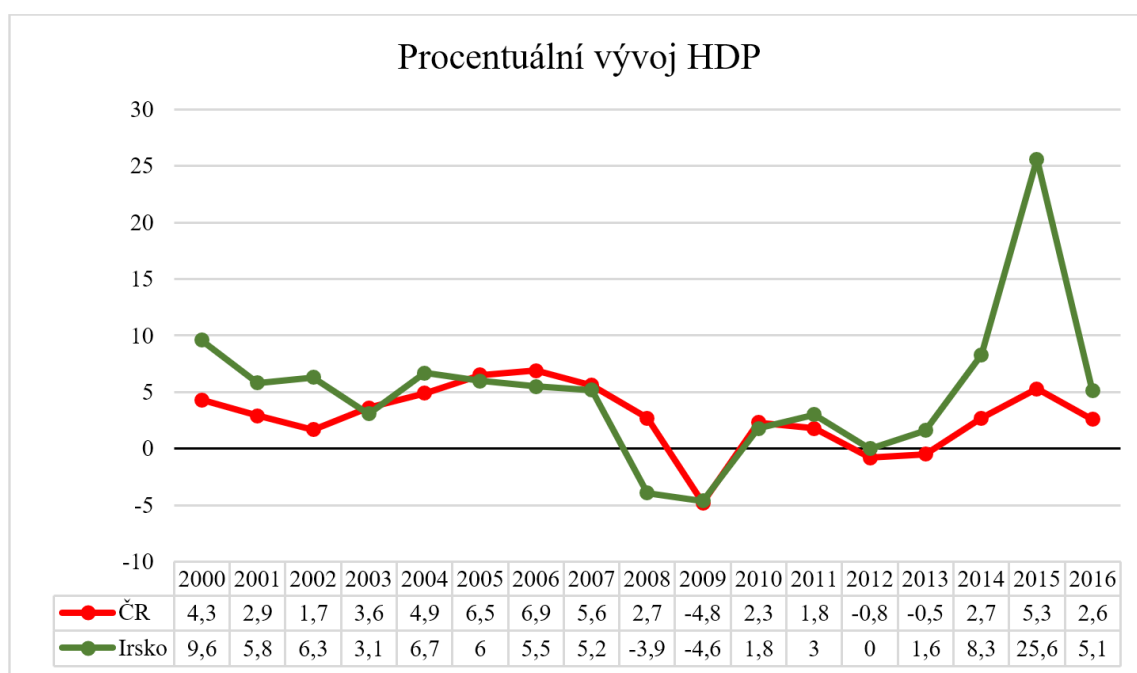
⁶⁴ HOLMAN, R., *Makroekonomie*. 2004, s. 359–360.

4 Analytická část

4.1 Hrubý domácí produkt České republiky a Irska

Jak lze vidět na grafu č. 1, vývoj hrubého domácího produktu v obou státech byl velmi dynamický. Je to dáno množstvím faktorů, které HDP ovlivňují, a tak klidné období, tzn. období, ve kterém by nedocházelo k výkyvům, bylo spíše vzácností. Na druhou stranu je vidět, že i přes všechna opatření, která jednotlivé vlády a instituce zavádí, stále platí teorie hospodářských cyklů a drastický zásah do ekonomiky v podobě krizí je jednak těžko předvídatelný a jednak nevyhnutelný. Problém totiž spočívá v tom, že krizová protipatření vždy brání vzniku té oné krize, která už proběhla. Ekonomika se ale následně vzpamatuje a po krizi obvykle následuje růst a stanovení nového bodu rovnováhy v ekonomice, který bývá výše, než byl ten předchozí.

Graf 1: Vývoj hrubého domácího produktu – roční data

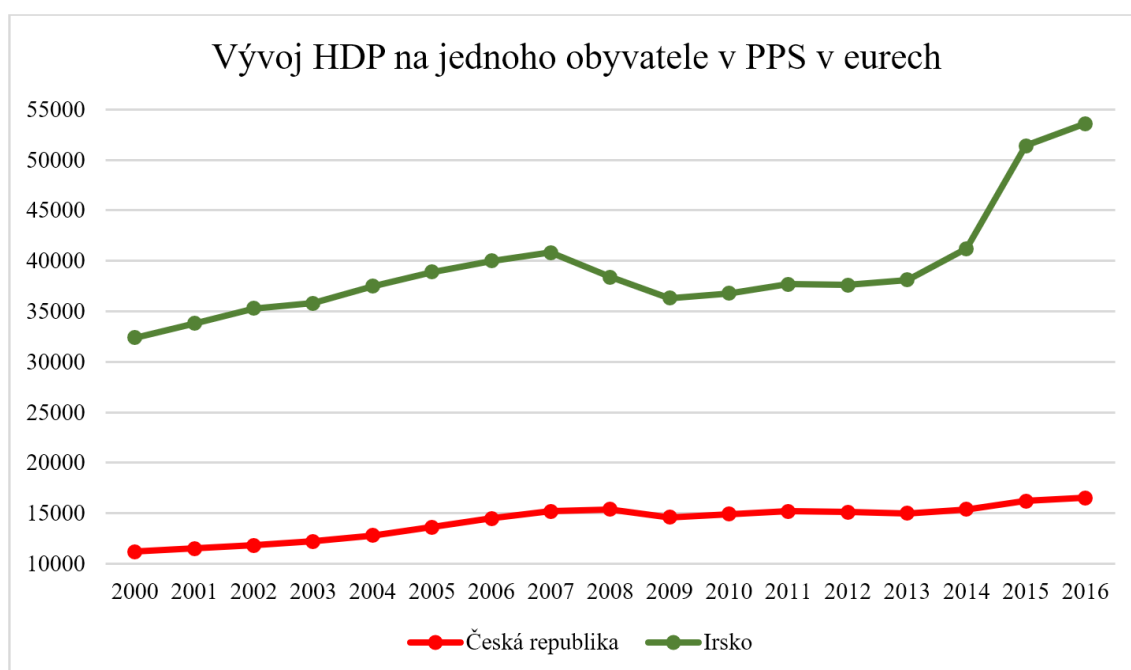

Zdroj: EUROSTAT (2018), vlastní zpracování

Pro porovnání obou států je sice možné sledovat procentuální změny hrubého domácího produktu, nicméně zajímavější a objektivnější bude sledovat i vývoj HDP

na jednoho obyvatele⁶⁵ v paritě kupní síly (PPS),⁶⁶ neboť ekonomiky se od sebe vzájemně liší jak svou velikostí, tak cenovými hladinami. Na grafu č. 2 je tedy zobrazen vývoj HDP na jednoho obyvatele v PPS v období začínajícím v roce 2000 a končícím v roce 2016.

Graf 2: Vývoj HDP na jednoho obyvatele v PPS

Zdroj: EUROSTAT (2018), vlastní zpracování

V rámci porovnávání je rovněž sledován vývoj hrubé přidané hodnoty (HPH), respektive sektorů, ze kterých se skládá. Data pro objektivní srovnání jsou čerpána z Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), neboť národní statistické úřady využívají jiné metodiky, které jsou mezi sebou jen těžko porovnatelné. OECD nicméně sdružuje některá odvětví do větších celků – příkladem může být odvětví průmyslu, které OECD vykazuje jako jednu hodnotu, avšak ČSÚ jej člení na:

- těžbu a dobývání,
- zpracovatelský průmysl,
- výrobu a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu,
- zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami a sanacemi.

⁶⁵ Z latinského “per capita”

⁶⁶ Z anglického Purchasing Power Standard.

Dlužno podotknout, že některá významná odvětví průmyslu jsou uváděna zvlášť. Tím je například zpracovatelský průmysl. Nyní budou jednotlivé roky detailněji rozebrány a budou identifikovány nejdůležitější determinanty změn ve sledovaných ekonomikách. Těmto ukazatelům je v rámci této práce věnována zvláštní pozornost, neboť napovídají o struktuře ekonomiky jako takové a demonstrují hospodářské úspěchy či neúspěchy sledovaných států.

Vývoj HDP České republiky a Irska v jednotlivých letech

V roce 2000 byl růst HDP v České republice (4,3 %) ovlivněn pokračováním oživování všech složek domácí poptávky s jedinou výjimkou, a sice poptávky vlády. Významným faktorem byl obnovený růst investiční činnosti, který signalizoval pozitivní očekávání ohledně budoucího vývoje.⁶⁷ Průmysl se tradičně významně podílel na tvorbě hrubé přidané hodnoty (30,8 %), přičemž jen zpracovatelský průmysl tvořil 25,9 % HPH. Velkoobchod a maloobchod (VO a MO), doprava, skladování, pohostinství a ubytování tvořily dohromady přes 20 % HPH, dále veřejná správa, vzdělání a výdaje na obranu a zdravotní a sociální služby tvořily 13,8 % HPH a stavebnictví se podílelo 8,1 %. HDP na obyvatele v PPS byl v tomto roce 11 200 euro.

Irská ekonomika rostla oproti té české více než dvojnásobně, konkrétně vrostla o 9,6 %. I v Irsku se na tvorbě HPH v roce 2000 významně podílel průmysl (28,3 %), který byl podobně jako ten český tažen zpracovatelským průmyslem podílejícím se na HPH 26 %. Ekonomiky si byly podobné i ve velmi nízkém zastoupení zemědělství, které v obou případech tvořilo okolo 3 % HPH. Zajímavé je to především z pohledu Irska, kteréžto jako vyspělá ekonomika sice inklinuje k nízkému podílu zemědělství na HPH, ale jelikož se do něj započítává i rybolov, je překvapivé, že v Irsku tvoří zemědělství o 0,6 p.b. menší podíl na tvorbě HPH než v České republice. VO a MO, doprava, skladování, pohostinství a ubytování tvořily dohromady 17,4 % HPH, tedy méně než v ČR. Více než 2x větší podíl na HPH než v ČR, tvořilo odvětví financí a pojišťovnictví (7,5 %) a téměř 2x větší podíl na HPH byl tvořen informační a komunikační činností (8 %). HDP na obyvatele v PPS byl 32 400 euro.

⁶⁷ ČNB. *Výroční zpráva 2000, 2001* [online]. [cit. 2018-01-15].

V roce 2001 rostl HDP v ČR pomalejším tempem o 1,4 p.b. oproti minulému roku, přesto však rostl, a tak došlo ke zvýšení HDP na obyvatele v PPS o 300 euro. Oslabování konjunktury v zahraničí tedy vedlo i k mírnému zpomalení tempa růstu, avšak růst se zdál být robustní, jelikož bylo zpomalení menší než v jiných srovnatelných ekonomikách. Domácí poptávka stále rostla, ale nedocházelo k vytváření tlaku na růst spotřebitelských cen.⁶⁸ V tomto roce došlo ke zvýšení podílu průmyslu na tvorbě hrubé přidané hodnoty o 0,6 p.b. U většiny odvětví zůstal přibližně stejný podíl na tvorbě HPH, ale vzhledem k růstu podílu u průmyslu, musel být v jiném odvětví zaznamenán pokles. Ten byl největší u činností v oblasti nemovitostí – pokles o 0,3 p.b. oproti loňskému roku.

Irské hospodářství zaznamenalo propad růstu HDP o 3,8 p.b. Pomalejší růst ekonomiky byl způsoben mimo jiné nižším růstem daňových příjmů a úvěrů v soukromém sektoru a poklesem v oblasti bytové výstavby. Irské ekonomice, na rozdíl od té české, více uškodil vývoj zahraničních ekonomik, zejména USA, která se vypořádávala s tragédií z 11. září 2001.⁶⁹ Přesto však ekonomika vykazovala solidní růst a HDP na obyvatele v PPS vzrostl o 1 400 euro. Co se týká tvorby HPH, pak pokles byl zaznamenán v oblasti zemědělství, které snížilo svůj podíl o 0,6 p.b., dále došlo k výraznému snížení podílu VO a MO, dopravy, skladování, pohostinství a ubytování (o 2,1 p.b.) a informační a komunikační činnosti (o 0,8 p.b.) Tento pokles byl kompenzován růstem ve zpracovatelském průmyslu (o 2,4 p.b.) a dále mírnými růsty významnosti dalších odvětví.

Rok 2002 znamenal pro Českou republiku další pokles růstu HDP, tentokrát o 1,2 p.b. Růst byl brzděn slabým růstem hlavních obchodních partnerů ČR, především Německa, dále apreciací kurzu koruny, zpomalením růstu investic a přírodní katastrofou v podobě důsledků rekordních srpnových povodní.⁷⁰ HDP per capita v PPS vzrostl o 300 euro na 11 800 euro. Na tvorbě hrubé přidané hodnoty klesl podíl zemědělství o 0,5 p.b. a České republice se tak projevoval trend vyspělých zemí, ve kterých zemědělství tvoří jen velmi malou část HPH. Klesl také podíl průmyslu, a to především zpracovatelského, konkrétně o 2,1 p.b. Tento pokles byl vyvážen růstem významu

⁶⁸ ČNB. *Výroční zpráva 2001, 2002* [online]. [cit. 2018-01-15].

⁶⁹ CBI. *Annual Report 2001, 2002* [online]. [cit. 2018-01-15].

⁷⁰ ČNB. *Výroční zpráva 2002, 2003* [online]. [cit. 2018-01-15].

informační a komunikační činnosti (o 0,3 p.b.), vědecké a výzkumné činnosti (o 0,8 p.b.) a veřejné správy a výdajů na obranu, vzdělání a zdravotní a sociální služby (o 1,2 p.b.). V tomto roce byl extrémně nízký podíl finančních a pojišťovacích služeb, které tvořily jen 2,7 % z HPH.

Irský HDP byl jako na houpačce, protože tento rok se jeho tempo zvýšilo o 0,5 p.b. Způsobeno to bylo zvýšením objemu vývozu a zvýšením vládních výdajů.⁷¹ HDP na obyvatele v PPS vzrostl o 1500 euro na hodnotu 35 300 euro. Význam průmyslu na tvorbě HPH narostl o 1,5 p.b., ostatní odvětví spíše stagnovala nebo mírně klesala. Významnější pokles byl zaznamenán v informačních a komunikačních činnostech (o 0,8 p.b.).

V posledním roce před vstupem České republiky do Evropské unie se zvýšilo tempo růstu HDP o 1,9 p.b., čímž zároveň začala fáze, kdy bude hrubý domácí produkt zvyšovat tempo růstu až do roku 2006. Toto zvýšení se na HDP na obyvatele v PPS projevilo růstem o 400 euro na hodnotu 12 200 euro. Zvýšení růstu HDP bylo taženo především spotřebitelskou poptávkou a zároveň vzhledem ke snížení úrokových sazeb rostla ochota půjčovat si na investice. Také došlo k poklesu zahraniční poptávky.⁷² V roce 2003 pokračoval trend snižování podílu sektoru zemědělství na hrubé přidané hodnotě (o 0,2 p.b. oproti roku 2002), klesl také průmysl (o 0,9 p.b.). Naopak růst byl zaznamenán v odvětví finanční a pojišťovací činnosti (o 0,6 p.b.) a informační a komunikační činnosti (o 0,3 p.b.).

HDP v Irsku dále rostl, ale o 3,2 p.b. nižším tempem, to se projevilo tak, že HDP na jednoho obyvatele v PPS rostl také pomaleji než v předchozích letech, a sice o 500 euro. Na snížení tempa růstu HDP se podílel mimo jiné útlum průmyslu, což se významně projevilo i na jeho podílu na hrubé přidané hodnotě, který činil 28,8 % a došlo tedy ke snížení oproti minulému roku o 3,7 p.b. V rámci průmyslu výrazně poklesl podíl zpracovatelského průmyslu (o 3,8 p.b.). Nejvíce tyto poklesy vyrovnávalo zvýšení v odvětví financí a pojištnictví (růst o 1,6 p.b.), ale vzhledem k výraznému poklesu podílu průmyslu, rostla až na dvě výjimky (zemědělství a činnosti v oblasti nemovitostí) všechna odvětví.

⁷¹ CBI. *Annual Report 2002, 2003* [online]. [cit. 2018-01-15].

⁷² ČNB. *Výroční zpráva 2003, 2004* [online]. [cit. 2018-01-15].

V roce 2004 rostla česká ekonomika o 1,3 p.b. rychleji než v roce předchozím, přičemž její růst byl vyšší než v Německu či většiny starých členů EU. Dominantní vliv spotřebitelské poptávky opadnul a růst byl tažen především investicemi a ke konci roku i vysokou dynamikou vývozu.⁷³ HDP na jednoho obyvatele v PPS tak vycházel na 12 800 euro, čili došlo k navýšení o 600 euro oproti loňsku. Nejvyšší růst podílu na HPH byl zaznamenán u zpracovatelského průmyslu, který tvořil po růstu o 1,4 p.b. 24,5 % z HPH. Kompenzace tohoto růstu přišla v podobě snížení podílu VO a MO, dopravy, skladování, pohostinství a ubytování o 0,9 p.b. a snížení podílu veřejné správy a výdajů na obranu, vzdělání, zdravotní a sociální služby o 0,8 p.b. Drobný růst podílu byl ve stavebnictví a vědecké a výzkumné činnosti.

Česká ekonomika sice rostla rychle, ale Irsko v tomto roce dosáhlo ještě vyššího růstu HDP. Oproti minulému roku vzrostlo o 3,6 p.b. To se samozřejmě muselo kladně projevit v HDP na jednoho obyvatele v PPS, který se po relativně nízkém přírůstku v minulém roce (v irských relacích) zvýšil o 1 700 euro. Jen Islandu a Norsku se zvýšil tento ukazatel více, než v Irsku (o 2 000 euro, respektive o 2 100 euro v případě Norska). Průměrné HDP na jednoho obyvatele v PPS v rámci Evropské unie bylo 24 400 euro.

Hrubý domácí produkt Irska rostl přispěním zvýšením čistého exportu, výdajům domácností (zejména byla poptávka po bydlení) a investicím.⁷⁴ Na hrubé přidané hodnotě se tato poptávka promítla zvýšením podílu stavebnictví o 1,2 p.b. V tomto roce také rostl podíl finančních a pojišťovacích služeb (o 0,5 p.b.) a podíl vědecké a výzkumné činnosti na HPH (o 0,6 p.b.). Zajímavé je, že podíl činností v odvětví nemovitostí poklesl o 0,5 p.b., přestože se stavebnictví dařilo.

Na výkonu české ekonomiky se v roce 2005 nejvíce podílel zahraniční sektor, respektive výrazný předstih růstu exportu zboží a služeb nad růstem jejich dovozu. Vliv spotřeby domácností a vlády, stejně tak jako vliv investic nebyl tak dominantní jako v roce minulém.⁷⁵ Na základě toho vzrostl HDP ČR o 1,6 p.b. a HDP na jednoho obyvatele v PPS o 800 euro na 13 600 euro, přičemž průměr EU byl 24 800 euro. Podíl zemědělství na HPH dle očekávání mírně poklesl. Snížil se také podíl na HPH VO a MO, dopravy, skladování,

⁷³ ČNB. *Výroční zpráva 2004, 2005* [online]. [cit. 2018-01-15].

⁷⁴ CBI. *Annual Report 2004, 2005* [online]. [cit. 2018-01-15].

⁷⁵ ČNB. *Výroční zpráva 2005, 2006* [online]. [cit. 2018-01-16].

pohostinství a ubytování (o 0,5 p.b.), přičemž to bylo kompenzováno růstem informačních komunikačních činností (růst o 0,5 p.b.). Ostatní odvětví zůstala téměř beze změny, což ukazovalo na stabilitu celého systému.

Irská ekonomika zpomalila svůj růst o 0,7 p.b., přičemž i tak dosáhla velmi solidního výsledku 6% růstu, který byl hnán domácí poptávkou, spotřebitelskými výdaji a investicemi.⁷⁶ Tradičně vysoký přírůstek u HDP na jednoho obyvatele v PPS byl tento rok dodržen, neboť vzrostl o 1 400 euro. Irsko se tak dlouhodobě drželo nad průměrem EU. Tento rok byl zlomový z pohledu podílu zemědělství na tvorbě HPH, protože tento podíl klesl na hodnotu 1,2 %, což bylo o 0,5 p.b. méně, než je průměr EU. Naopak jak už to obvykle v ekonomice bývá, při dlouhodobě vysokém ekonomickém růstu (průměrný růst irské ekonomiky v období 2000–2005 byl 6,25 % ročně) se daří stavebnictví, které zvýšilo svůj podíl na hrubé přidané hodnotě o 1,1 p.b. a celkově tak tvořilo 9,8 % z HPH. Průměr Evropské unie byl přitom jen 6,1 % (ČR byla také lehce nad průměrem s hodnotou 6,4 % podílu na HPH). Irsko potvrzovalo svou silnou pozici ve finančním a pojišťovacím sektoru, který dále zvyšoval svůj podíl a v tomto roce tvořil 9,7 % z HPH.

V roce 2006 rostla česká ekonomika nadprůměrně rychle (o 0,4 p.b. oproti roku 2005) ve srovnání s průměrným růstem EU. Oproti loňskému roku se ale změnila struktura hospodářského růstu. Přestože tempo růstu vývozu se drželo na vysoké úrovni, hlavním důvodem růstu bylo zvýšení stavu zásob, fixních investic a také spotřeba domácností. Podle ČNB se HDP pohyboval nad potenciální úrovní, ale inflační tlaky byly mírněny protiinflačním vývojem reálných mezd.⁷⁷ HDP per capita v PPS vzrostl o 900 euro na 14 500 euro. Lehce se měnila i struktura HPH, která byla tento rok tvořena z 26 % zpracovatelským průmyslem (růst o 0,5 p.b. oproti roku 2005), z 14,6 % veřejnou správou a výdaji na obranu, vzdělání a zdravotní a sociální služby (pokles o 0,4 p.b. oproti předchozímu roku).

Pokles růstu irské ekonomiky pokračoval i v roce 2006, v tomto roce to bylo o 0,5 p.b. Stále byl však růst HDP na vysoké úrovni (5,5 %) především díky silnému stavebnímu sektoru a posílení sektoru služeb. Došlo ke snížení vývozu, což mohlo

⁷⁶ CBI. *Annual Report 2005, 2006* [online]. [cit. 2018-01-16].

⁷⁷ ČNB. *Výroční zpráva 2006, 2007* [online]. [cit. 2018-01-16].

zapříčinit právě snížení růstu HDP.⁷⁸ Ten po přepočtení na jednoho obyvatele v PPS byl rovných 40 000 a oproti loňsku tedy vzrostl o 1 100 euro. Tento rok klesl podíl průmyslu na tvorbě HPH o 1,2 p.b., ale více než vynahrazeno to bylo zvýšením podílu stavebnictví, které rekordně poskočilo o 0,9 p.b. a bylo tak navázáno na trend z posledních let. Zbylá odvětví svůj podíl příliš neměnila.

V roce 2007 se růst české ekonomiky držel na stále vysoké úrovni, přestože došlo k poklesu o 1,3 p.b. oproti minulému roku. K růstu HDP přispěla zejména hrubá tvorba fixního kapitálu a spotřeba domácností. Větší podíl měl i čistý vývoz.⁷⁹ HDP na jednoho obyvatele v PPS se zvýšil o 700 euro na 15 200 euro. Svůj podíl na tvorbě HPH zvýšil sektor financí a pojišťovnictví (o 0,6 p.b.), stále však byl o 1,9 p.b. nižší, než je průměr EU, podle kterého tento sektor tvoří 5,5 % z HPH. Zvýšil se také podíl vědecké a výzkumné činnosti z 6,3 % na 6,6 % z HPH. Největší pokles byl u veřejné správy a výdajů na obranu, vzdělání a zdravotní a sociální služby (o 0,5 p.b.).

Tempo růstu irské ekonomiky se téměř nezměnilo – pokleslo o 0,3 p.b. Toto vysoké tempo bylo v tomto roce drženo posílením růstu vývozu a zlepšení v oblasti informačních a komunikačních technologiích.⁸⁰ Růstu hrubého domácího produktu přirozeně vedl k růstu HDP per capita v PPS, který se zvýšil o 800 euro. Přestože došlo ke zvýšení v oblasti chemického průmyslu,⁸¹ celkový průmysl snížil svůj podíl na tvorbě HPH o 0,6 p.b. a zpracovatelský průmysl se oproti minulému roku snížil dokonce o 0,9 p.b. Veliký pokles byl také zaznamenán v sektoru stavebnictví (o 1,4 p.b.). Přestože se výstavba snížila, tak činnosti spojené s nemovitostmi svůj podíl navýšily o 1,3 p.b. Už tak silná pozice finančního a pojišťovacího sektoru byla tento rok nadále posílena o 0,3 p.b. a tento sektor tak tvořil přibližně 10 % z celkové HPH. Průměr Evropské unie byl zhruba na polovině této hodnoty.

Ve vývoji české ekonomiky se nutně musela promítnout světová finanční a hospodářská krize, která eskalovala ke konci roku 2008 po pádu banky Lehman Brothers. Tempo růstu HDP první třech čtvrtletích roku 2008 pozvolna zpomalovalo, ale ve čtvrtém čtvrtletí nastal výrazný ekonomický útlum. V průměru se tak tempo růstu HDP snížilo

⁷⁸ CBI. *Annual Report 2006, 2007* [online]. [cit. 2018-01-16].

⁷⁹ ČNB. *Výroční zpráva 2007, 2008* [online]. [cit. 2018-01-16].

⁸⁰ CBI. *Annual Report 2007, 2008* [online]. [cit. 2018-01-16].

⁸¹ Tamtéž. [cit. 2018-01-16].

oproti minulému roku o 2,9 p.b. Tento pokles byl vyvolán propadem zahraniční poptávky způsobený právě světovou krizí. K růstu HDP přispěla spotřeba vlády více než v minulých letech.⁸² HDP na jednoho obyvatele v PPS vzrostl o 200 euro. Struktura HPH se tento rok změnila následovně: zpracovatelský průmysl snížil svůj podíl o 0,5 p.b., VO a MO, doprava, skladování, pohostinství a ubytování snížily svůj podíl také o 0,5 p.b. a naopak vzrostl podíl finančnictví a pojišťovnictví (o 0,4 p.b.) a vědecké a výzkumné činnosti (o 0,3 p.b.).

Do té doby nemyslitelnou ránu utřila irská ekonomika v podobě meziročního poklesu HDP o 9,1 p.b. Došlo k výraznému omezení spotřebitelských výdajů, všeobecné ekonomické aktivity a omezil se i export. Pro irskou ekonomiku velmi důležitý bankovní sektor byl v krizi.⁸³ HDP na jednoho obyvatele v PPS se snížil o 2 400 euro. Jak už to v krizi bývá, velkou ránu utřel sektor stavebnictví a v Irsku tento sektor snížil svůj podíl na HPH o 2,6 p.b., čímž se dostal přibližně na úroveň průměru EU (6,4 % z HPH). Také poklesl podíl průmyslu (o 0,5 p.b.). Naopak zvýšená nezaměstnanost a vyšší vládní výdaje v tomto roce způsobily nárůst podílu na HPH veřejné správy, výdajů na obranu, vzdělání, zdravotní a sociální služby o 2,1 p.b. Významně vzrostl též podíl informačních a komunikačních činností (o 1,1 p.b.).

Ke strmému propadu výkonnosti české ekonomiky v roce 2009 došlo kvůli její otevřenosti – prudce klesaly vývozy a v návaznosti na to i investice. Projevy finanční a hospodářské krize tlumil rychlý nárůst spotřeby domácností.⁸⁴ Meziročně poklesl HDP o 7,5 p.b. a přepočteno na jednoho obyvatele v PPS tedy došlo ke snížení o 800 euro. Jediným státem, kterému HDP na jednoho obyvatele v PPS v rámci EU neklesl, bylo Polsko. Změna hrubé přidané hodnoty byla v tomto roce následující: průmysl zaznamenal pokles podílu o 1,1 p.b. (zpracovatelský dokonce o 1,7 p.b.), VO a MO, doprava, skladování, pohostinství a ubytování poklesly o 1 p.b. (pravděpodobně proto, že v krizi je nižší zájem o cestování a s tím spojení ubytování, pohostinství, ...atd.), naopak došlo k očekávanému zvýšení sektoru veřejné správy, výdajů na obranu vzdělání a zdravotní a sociální služby o 1,1 p.b. (největší zásluhu na tomto zvýšení měly pravděpodobně výdaje

⁸² ČNB. *Výroční zpráva 2008, 2009* [online]. [cit. 2018-01-16].

⁸³ CBI. *Annual Report 2008, 2009* [online]. [cit. 2018-01-16].

⁸⁴ ČNB. *Výroční zpráva 2009, 2010* [online]. [cit. 2018-01-16].

na sociální služby, mezi které se řadí podpory v nezaměstnanosti, jejíž míra v období krize rostla), dále se zvýšil podíl sektoru činností v oblasti nemovitostí o 0,7 p.b. a finančnictví a pojišťovnictví o 0,4 p.b.

Výkonnost irské ekonomiky se vlivem hospodářské recese snížila o 0,7 p.b. Snížení bylo způsobeno poklesem domácí poptávky, spotřeby i vývozu. Výdaje na investice v tomto roce také výrazně poklesly.⁸⁵ HDP per capita v PPS se snížil o 2 100 euro na 36 300 euro, přičemž průměr EU byl rovných 25 000 euro. Extrémně nízký podíl na tvorbě HPH v tomto roce byl zaznamenán v sektoru zemědělství, který tvořil jen 0,6 % z HPH. Výrazně poklesl podíl stavebnictví (o 3,8 p.b.) a činností v odvětví nemovitostí (o 2,2 p.b.). Kompenzováno to bylo vyšším podílem průmyslu (o 3,3 p.b.), informačních a komunikačních činností (o 0,7 p.b.), finančnictvím a pojišťovnictvím (o 0,7 p.b.) a dalším zvýšením podílu veřejné správy a výdajů na obranu, vzdělání, zdravotní a sociální služby (o 1,7 p.b.).

Za růstem české ekonomiky v roce 2010 o 7,1 p.b. oproti minulému roku stál především vývoj zahraniční poptávky. Pro ekonomiku České republiky bylo klíčové oživení ekonomiky Německa, které je naším hlavním obchodním partnerem.⁸⁶ HDP per capita v PPS tak vzrostl o 300 euro, což je o 200 euro méně, než rostl průměr EU. Struktura HPH se přitom měnila jen velmi málo. Dále klesal podíl sektoru zemědělství, který tvořil už jen 1,7 % z HPH. Jedinou výraznější změnou byl růst podílu zpracovatelského průmyslu o 0,6 p.b. To bylo vyrovnáno drobnými změnami ostatních odvětví.

Irská ekonomika výrazně rostla, konkrétně o 6,4 p.b. oproti loňsku. Stejně jako České republice, i Irsku pomohla k růstu zahraniční poptávka, především Velké Británie a USA, kteří jsou hlavními irskými obchodními partnery.⁸⁷ HDP per capita v PPS vzrostl o 500 euro a drželo tak krok s průměrným růstem v rámci Evropské unie. Extrémně nízký podíl zemědělství na HPH v minulém roce se tento rok neopakoval a sektor zemědělství tak tvořil okolo 2 % z HPH. Došlo ale k dalšímu útlumu v odvětví stavebnictví o 1,1 p.b., takže toto odvětví tvořilo jen 1,6 % z HPH, přičemž průměr EU byl 5,8 % (ČR měla

⁸⁵ CBI. *Annual Report 2009, 2010* [online]. [cit. 2018-01-16].

⁸⁶ ČNB. *Výroční zpráva 2010, 2011* [online]. [cit. 2018-01-18].

⁸⁷ CBI. *Annual Report 2010, 2011* [online]. [cit. 2018-01-18].

6,9 %). Snížil se podíl veřejné správy a výdajů na obranu, vzdělání, zdravotní a sociální služby, které tvořili 18,3 % z HPH (o 1 p.b. méně oproti minulému roku). Podíl odvětví finančnictví a pojišťovnictví, odvětví komunikačních a informačních činností a podíl činností v oblasti nemovitostí rostl přibližně o stejnou část, a sice o 0,6 p.b.

Výkonnost české ekonomiky se v roce 2011 snížila o 0,5 p.b., způsobeno to bylo fiskálními restrikcemi, odezněním investic do zásob a snížením růstu zahraniční poptávky.⁸⁸ HDP na jednoho obyvatele v PPS mírně vzrostl, konkrétně o 300 euro. Došlo ke zvýšení podílu sektoru zemědělství na HPH, který vzrostl o 0,7 p.b. a jeho úroveň se tak dostala vysoko nad průměr EU (ČR 2,4 % z HPH, EU 1,7 %). Došlo k oživení průmyslu, což se projevilo jeho vyšším podílem o 0,9 p.b. na tvorbě HPH. O stejnou hodnotu poklesl obor stavebnictví a obor VO a MO, dopravy, skladování, pohostinství a ubytování.

Irská ekonomika podle Eurostatu v tomto roce zvýšila tempo růstu o 1,2 p.b., což se projevilo i ve zvýšení HDP na jednoho obyvatele o 900 euro. Ekonomice pomohl finanční balíček půjček od Mezinárodního měnového fondu, Evropského mechanismu finanční stabilizace a některých států (Velká Británie, Švédsko a Dánsko).⁸⁹ I na irské HPH se meziročně zvýšil podíl zemědělství (o 0,3 p.b.) a dále došlo k výraznému růstu podílu zpracovatelského průmyslu (o 2 p.b.). Odvětví stavebnictví se drželo na přibližně stejné úrovni jako minulý rok, a tedy hluboko pod průměrem EU.

V roce 2012 poklesla výkonnost české ekonomiky o 2,6 p.b. v důsledku snížení spotřeby domácností, snížení vládních výdajů i útlumu investic do zásob. Pozitivní bylo, že se zahraniční poptávka začala pomalu ožивovat.⁹⁰ Tento negativní vývoj ekonomiky zapříčinil pokles HDP na jednoho obyvatele v PPS o 100 euro, což je stejná hodnota, o kterou tento ukazatel průměrně poklesl u všech států EU. Zajímavé je, že v tomto roce podle dat OECD žádné z odvětví ekonomiky nezměnilo svůj podíl na tvorbě přidané hodnoty o více než 0,3 p.b. Nejvíce však rostl podíl zemědělství, který se zvýšil právě o zmíněnou hodnotu.

Výkon irské ekonomiky se snížil o 3 p.b. Bylo to dáno poklesem zahraniční poptávky způsobené nepřesvědčivými výkony ekonomik hlavních obchodních partnerů

⁸⁸ ČNB. *Výroční zpráva 2011, 2012* [online]. [cit. 2018-01-18].

⁸⁹ CBI. *Annual Report 2011, 2012* [online]. [cit. 2018-01-18].

⁹⁰ ČNB. *Výroční zpráva 2012, 2013* [online]. [cit. 2018-01-18].

Irska a poklesem spotřebitelských výdajů.⁹¹ I irské HDP per capita v PPS poklesl o průměrnou hodnotu v rámci Evropské unie, tedy o 100 euro. Zpracovatelský průmysl zvýšil svůj podíl na hrubé přidané hodnotě o 0,9 p.b. a svůj podíl zvýšilo i odvětví stavebnictví, které po dlouhém útlumu nabíralo nový dech (růst podílu o 0,7 p.b.). Informační a komunikační činnosti vzrostly v rámci struktury o 0,8 p.b. a jen nepatrně méně rostlo i odvětví činností s nemovitostmi (o 0,6 p.b.). Růsty podílů byly kompenzovány útlumem veřejné správy a výdajů na obranu, vzdělání, zdravotní a sociální služby (o 0,6 p.b.), finančnictví a pojišťovnictví (také o 0,6 p.b.) nebo sektor zemědělství (o 0,3 p.b.).

Česká ekonomika v roce 2013 zaznamenala růst 0,3 p.b., k tomuto zvýšení přispělo další zvýšení zahraniční poptávky, která stejně jako minulý rok, táhla českou ekonomiku. Dle ČNB kvůli posilující české koruně hrozilo snížení výkonu české ekonomiky, a proto se ke konci tohoto roku uchýlila k zahájení devizových intervencí za účelem uvolnění měnové politiky a zvýšení inflace.⁹² HDP na jednoho obyvatele v PPS klesl o dalších 100 euro, přičemž průměr EU byl stejný jako loni, takže z tohoto pohledu si ČR pohoršila. Skladba HPH se opět příliš nezměnila. Pokles podílu VO a MO, dopravu, skladování, pohostinství a ubytování na HPH se snížil o 0,3 p.b. a o stejnou hodnotu svůj podíl zvýšilo odvětví vědecké a výzkumné činnosti, které ale bylo 3,8 p.b. pod průměrem EU, který byl v tomto roce 10,5 % z HPH.

Irská ekonomika rostla o 1,6 p.b. vlivem pozitivního vývoje v oblasti investic, zahraniční poptávky a oživením výdajů domácností. Pokračovala také reforma bankovního sektoru, což byla podmínka finanční výpomoci, kterou Irsko dostalo.⁹³ HDP na jednoho obyvatele v PPS se zvýšil o 500 euro na hodnotu 38 100 euro. V tomto roce došlo k utlumení podílu zpracovatelského průmyslu na HPH o 0,9 p.b., dále oblasti veřejné správy, výdajů na obranu, vzdělání, zdravotní a sociální služby o 0,6 p.b. a pokles byl zaznamenán také u podílu finančnictví a pojišťovnictví (o 1,2 p.b.). Nutně tedy muselo dojít v některých odvětvích ekonomiky k růstu podílu na HPH, a nejvíce to bylo u VO a

⁹¹ CBI. *Annual Report 2012, 2013* [online]. [cit. 2018-01-18].

⁹² ČNB. *Výroční zpráva 2013, 2014* [online]. [cit. 2018-01-18].

⁹³ CBI. *Annual Report 2013, 2014* [online]. [cit. 2018-01-18].

MO, dopravy, skladování, pohostinství a ubytování (o 0,9 p.b.), následováno vědeckou a výzkumnou činností (růst o 0,7 p.b.) a stavebnictvím (růst o 0,5 p.b.).

V roce 2014 česká ekonomika rostla o 3,2 p.b. především díky zvýšení investic a pokračující silné zahraniční poptávce. Také domácnosti přestaly tolik odkládat svou spotřebu do budoucnosti a svůj podíl na zvýšení tempa růstu HDP mělo i odeznění restriktivního působení domácí fiskální politiky.⁹⁴ Pozitivní vývoj měl za následek zvýšení HDP na jednoho obyvatele v PPS o 400 euro, což byl stejný růst, jakým rostl i průměr v rámci Evropské unie. Průmysl zvýšil svůj podíl na HPH o 1,5 p.b., z toho zpracovatelský dokonce o 1,9 p.b. Kompenzováno to bylo snížením podílů v téměř všech odvětvích přibližně o 0,2 až 0,3 p.b.

Vysoké zvýšení tempa růstu HDP v Irsku o 6,7 p.b. bylo taženo domácí i zahraniční poptávkou. Vládní výdaje se také zvýšily.⁹⁵ Dalším důvodem za vysokým ekonomickým růstem bylo formální přesouvání sídel některých, převážně amerických, společností do Irska kvůli velmi nízké dani ze zisku (12,5 %).⁹⁶ Ruku v ruce s tímto ekonomickým vývojem šel i HDP na jednoho obyvatele v PPS, který narostl o 3 100 euro. V tomto roce pokračoval nárůst podílu stavebnictví na HPH (růst o 0,5 p.b.), ale stále byl pod průměrem EU, který byl 5,3 % z HPH (irská HPH byla tvořena stavebnictvím z 2,7 %). Velký pokles podílu byl zaznamenán u VO a MO, dopravy, skladování, pohostinství a ubytování (o 1,2 p.b.), ale tento pokles byl z části kompenzován růstem v oblasti informačních a komunikačních služeb (růst o 0,7 p.b.) a růstem v oblasti finančnictví a pojišťovnictví (růst o 0,4 p.b.).

Podle dat Eurostatu česká ekonomika v roce 2015 zvýšila tempo růstu o 2,6 p.b., přičemž k tomuto růstu přispěly všechny složky domácí poptávky (především hrubá tvorba kapitálu a spotřeba domácností). Ekonomický růst byl podporován mimořádně nízkými úrokovými sazbami. Naopak čistý vývoz růst tempa HDP ČR mírně zpomaloval.⁹⁷ Díky tomuto růst se zvýšil i HDP per capita v PPS o 800 euro, což bylo téměř dvojnásobné zvýšení, než bylo průměrné v EU. Ve skladbě HPH došlo ke zvýšení podílu VO a MO, dopravy, skladování, pohostinství a ubytování (o 0,7 p.b.), přičemž vyrovnáno to bylo

⁹⁴ ČNB. *Výroční zpráva 2014, 2015* [online]. [cit. 2018-01-18].

⁹⁵ CBI. *Annual Report 2014, 2015* [online]. [cit. 2018-01-18].

⁹⁶ STATISTIKA&MY. *Překvapivý růst irské ekonomiky, 2016* [online]. [cit. 2018-01-18].

⁹⁷ ČNB. *Výroční zpráva 2015, 2016* [online]. [cit. 2018-01-18].

snížením podílu veřejné správy, výdajů na obranu, vzdělání, zdravotní a sociální služby o 0,4 p.b. na HPH a dále snížením podílu sektoru zemědělství o 0,3 p.b., který ale stále zůstával nad průměrem EU, kde tento sektor tvořil 1,5 % z HPH, kdežto v ČR to byly 2,5 %. Ostatní odvětví ekonomiky své podíly téměř nezměnily.

Tajemství v extrémním navýšení tempa růstu irské ekonomiky o 17,3 p.b. nespočívalo v ničem jiném, než v pokračování trendu z konce roku 2014, a sice v tom, že převážně americké společnosti formálně přesouvaly své sídlo a majetek do Irska, které je pro ně se sazbou daně ze zisku 12,5 % a členstvím v EU téměř daňovým rájem. Tento přesun však neměl reálný vliv například na nabídku pracovních míst nebo spotřebu.⁹⁸ Nicméně irský premiér se vyjádřil následovně: „Myslím, že je to znak toho, že irská ekonomika pokračuje v růstu.“⁹⁹ Tento sporadický růst je spíše jen nafouknutou bublinou a reálný růst byl podle Financial Times okolo 7,8 %.¹⁰⁰ Ten byl tažen vysokou domácí i zahraniční poptávkou a investicemi.¹⁰¹ V důsledku extrémního růstu ekonomiky rostl extrémně i ukazatel HDP per capita v PPS, konkrétně o 10 200 euro. Formální přesouvání sídel firem a jejich kapitálu výrazně zamával se strukturou HPH. Podle dat OECD se podíl průmyslu zvýšil o 14 p.b., z toho zpracovatelský o 15,5 p.b. Všechna ostatní odvětví snížila svůj podíl na tvorbě HPH. Nejvíce veřejná správa, výdaje na obranu, vzdělání, zdravotní a sociální služby (o 3,8 p.b.), dále VO a MO, doprava, skladování, pohostinství a ubytování (o 3,6 p.b.). Ostatní odvětví snížily svůj podíl na HPH v rozmezí 1 – 2,5 p.b. s výjimkou sektoru zemědělství, který sice také klesl, ale jen o 0,4 p.b., a to především z toho důvodu, že už téměř nebylo, kam by dál klesal – tvořil přibližně 0,9 % z HPH. Otázkou ale zůstává, nakolik brát tyto změny vážně, protože byly způsobeny účetními operacemi, které jinak neměly reálný vliv na irskou ekonomiku.

Česká ekonomika v roce 2016 rostla už třetím rokem v řadě. Tempo růstu se však snížilo o 2,7 p.b. vlivem poklesu vládních i podnikových investic. Spotřeba domácností a v menší míře čistý vývoz naopak výkonnost ekonomiky zvyšoval.¹⁰² HDP na jednoho

⁹⁸ THE WASHINGTON POST. *Did Ireland's economy really grow by 26.3 percent? Only on paper. Here's the real story.*, 2016[online]. [cit. 2018-01-18].

⁹⁹ iDNES.cz. *Irsko hlásí růst HDP o zázračných 26 procent. Je to bublina, tvrdí experti*, 2016[online]. [cit. 2018-01-18].

¹⁰⁰ FINANCIAL TIMES. *Irish economy grows at 7.8% in 2015*, 2016 [online]. [cit. 2018-01-18].

¹⁰¹ CBI. *Annual Report 2015*, 2016 [online]. [cit. 2018-01-18].

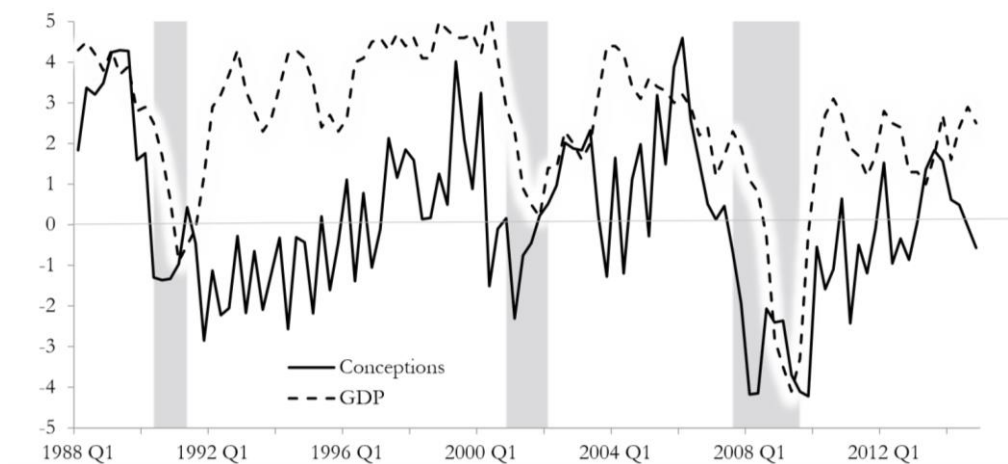
¹⁰² ČNB. *Výroční zpráva 2016, 2017* [online]. [cit. 2018-01-18].

obyvatele v PPS tak vzrostl o 400 euro na 16 500 euro, přičemž průměr EU byl v tomto roce rovných 27 000 euro. Struktura hrubé přidané hodnoty se v tomto roce podle dat OECD téměř nezměnila.

Irská ekonomika také rostla, ale tempo růstu se podle Eurostatu meziročně snížilo o 20,5 p.b.¹⁰³ Změna ve vývoji HDP byla způsobena silnou domácí poptávkou a výdaji vlády.¹⁰⁴ Díky dalšímu růstu ekonomiky vzrostl i ukazatel HDP na jednoho obyvatele v PPS o 2 200 euro na hodnotu 53 600 euro.¹⁰⁵ Co se týče struktury hrubé přidané hodnoty, tak došlo ke snížení podílu průmyslu o 2,3 p.b. a toto snížení bylo dle dat OECD vykompenzováno drobným nárůstem ve všech ostatních odvětvích irské ekonomiky.¹⁰⁶

Na závěr této kapitoly je pro odlehčení zmínka o zajímavém výzkumu provedeném Americkým výzkumným ústavem, který se snažil najít indikátor blízký se hospodářské recese. Profesoři Kasey Buckles, Daniel Hungerman a Steven Lugauer zjistili, že spolehlivým ukazatelem je míra početí, jejíž vztah s výkonem ekonomiky je znázorněn na grafu č. 3.

Graf 3: Míra početí a změna HDP

Zdroj: US National Bureau Of Economic Research (2018)

Ta začne klesat několik čtvrtletí před příchodem recese. Nutno podotknout, že výzkum byl prováděn v podmínkách americké ekonomiky.

¹⁰³ EUROSTAT. *Gross domestic product (GDP) at market prices – annual data*, 2018 [online]. [cit. 2018-01-14].

¹⁰⁴ CBI. *Annual Report 2016, 2017* [online]. [cit. 2018-01-18].

¹⁰⁵ EUROSTAT. *Gross domestic product (GDP) at market prices – annual data*, 2018 [online]. [cit. 2018-01-14].

¹⁰⁶ OECD. *Value added by activity*, 2018 [online]. [cit. 2018-01-14].

4.2 Nezaměstnanost v České republice a Irsku

Vývoj obecné míry nezaměstnanosti srovnávaných ekonomik nebyl tolik odlišný, jak by se mohlo na první pohled zdát. Období před světovou finanční krizí bylo v duchu stabilní (v případě Irska) či mírně klesající (v případě České republiky) míry nezaměstnanosti. Krize postupně zasáhla obě ekonomiky, ovšem v rozdílném čase a v rozdílné intenzitě. Finanční krize se do Irska přesunula o něco dříve a na míře nezaměstnanosti se to projevilo extrémně. Česká republika byla zasažena mírněji a míra nezaměstnanosti se „jen vrátila“ na hodnotu přibližně před třemi lety. Celkový vývoj ve sledovaném období od roku 2000 do roku 2016 si je možné pro ilustraci prohlédnout na grafu č. 4. V podrobnějším popisu je rovněž sledován vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob¹⁰⁷ a vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti,¹⁰⁸ které jsou znázorněny na grafech č. 5 respektive č. 6.

Graf 4: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti České republiky a Irska

Zdroj: EUROSTAT (2018), vlastní zpracování

¹⁰⁷ Podle metodiky Eurostatu se jedná o osoby mladší 25 let.

¹⁰⁸ Dlouhodobě nezaměstnaným je ten, kdo je alespoň 12 měsíců bez práce a zároveň spadá do kategorie ekonomicky aktivní populace.

Na začátku sledovaného období byla v České republice míra nezaměstnanosti 8,8 %. Míra nezaměstnanosti mladých osob dosáhla rovných 17 %, což je sice téměř dvojnásobek celkové míry nezaměstnanosti, ale ve srovnání se sousedním Slovenskem se jedná o relativně dobrý výsledek, neboť tam v témže roce dosáhla míra nezaměstnanosti mladých osob 33,9 %. Dlouhodobá míra nezaměstnanosti byla na svém maximu ve sledovaném období, a sice na hodnotě 4,2 %. V Irsku byla velmi nízká míra nezaměstnanosti, podle Eurostatu 4,5 %. V tomto roce započalo období více méně stabilní míry nezaměstnanosti, která se v příštích sedmi letech bude pohybovat v rozmezí $\pm 0,5$ p.b. Míra nezaměstnanosti mladých osob byla pochopitelně, vzhledem k výbornému výsledku celkové míry nezaměstnanosti, rovněž na nízké hodnotě, konkrétně 6,9 %. Ruku v ruce s tím šla i míra dlouhodobé nezaměstnanosti s 1,5 %. Zajímavé je, že před začátkem sledovaného období, tzn. před rokem 2000 byla v Irsku výrazně vyšší míra nezaměstnanosti, která postupně klesala, ale Irské HDP se zvyšující se zaměstnaností nerostlo, nýbrž také klesalo.

Následující 2 roky nepřinesly ve vývoji zásadní zvraty. Míra nezaměstnanosti v České republice mírně klesala, stejně tak i míra nezaměstnanosti mladých osob a dlouhodobá míra nezaměstnanosti. V Irsku byl vývoj odlišný, protože i když celková míra nezaměstnanosti víceméně stagnovala, míra nezaměstnanosti mladých osob vzrostla téměř o 2 p.b. Dlouhodobá míra nezaměstnanosti kolísala jen velmi málo.

Následující rok po vstupu České republiky do Evropské unie s sebou pro ČR přinesl pokles míry nezaměstnanosti, a tento vývoj trval až do roku 2008. Nepochybně se na tomto pozitivním vývoji podepsala zvýšená obchodní spolupráce se sousedním Německem. Postupně klesala i míra nezaměstnanosti mladých osob, stejně tak dlouhodobá míra nezaměstnanosti. Americká hypotéční krize, která později přerostla ve světovou finanční krizi, dorazila do Irska dříve, a tedy se i dříve projevila na makroekonomických ukazatelích. Míra nezaměstnanosti v Irsku v roce 2008 oproti předchozímu roku narostla o 1,8 p.b. Pochopitelně se zvýšila i míra nezaměstnanosti mladých osob, která vzrostla o 4,2 p.b.

V roce 2009 v Irsku naplno propukla bankovní krize a na tamní míře nezaměstnanosti se to velmi negativně projevilo. Pro dosavadní, relativně stabilní vývoj míry nezaměstnanosti, tato krize znamenala zvýšení o závratných 5,8 p.b., což míru nezaměstnanosti téměř zdvojnásobilo. Velmi vzrostla i míra nezaměstnaných mladých osob, konkrétně o rovných 9 p.b. na 24,5 %. Česká republika v rámci tohoto ukazatele

pocítila rovněž významný nárůst. Míra nezaměstnanosti vzrostla o 2,3 p.b., a tím se vrátila na hodnotu přibližně před 3 lety. Míra nezaměstnanosti mladých osob se zvýšila o 6,7 p.b. na 16,6 %, což stále bylo pod průměrem EU, který byl v tomto roce 21,2 %. Dlouhodobá míra nezaměstnanosti vzhledem ke své povaze ještě nezaznamenala výrazné kolísání.

Rok 2010 znamenal pro oba státy ještě další zvýšení míry nezaměstnanosti, ovšem v případě České republiky jen mírné, konkrétně o 0,6 p.b. Pro ČR byl tento rok vrcholem pokrizového růstu míry nezaměstnanosti. To ve srovnávaném Irsku byla situace horší. Míra nezaměstnanosti rostla stále vysokým tempem a změna oproti předchozímu roku byla o 2 p.b. Míra nezaměstnaných mladých osob vzrostla o 3,6 p.b. V tomto roce se už zhoršená situace na trhu práce projevila i na ukazateli dlouhodobá míry nezaměstnanosti. V České republice se podíl dlouhodobě nezaměstnaných zvýšil ze 2 % na 3 % a v Irsku z 3,6 % na 6,9 %.

Roky 2011 a 2012 znamenaly pro Irsko ještě další růst míry nezaměstnanosti. Ten se ale zpomalil a v roce 2012 dosáhla míra nezaměstnanosti svého maxima, konkrétně 15,5 %. Stejně tak i míra nezaměstnanosti mladých osob dosáhla v roce 2012 svého maxima, když překročila třicetiprocentní hranici a zastavila se na hodnotě 30,8 %, což bylo nad průměrem EU. V České republice v těchto letech k výrazným změnám nedošlo, příliš se nezměnila ani struktura nezaměstnaných.

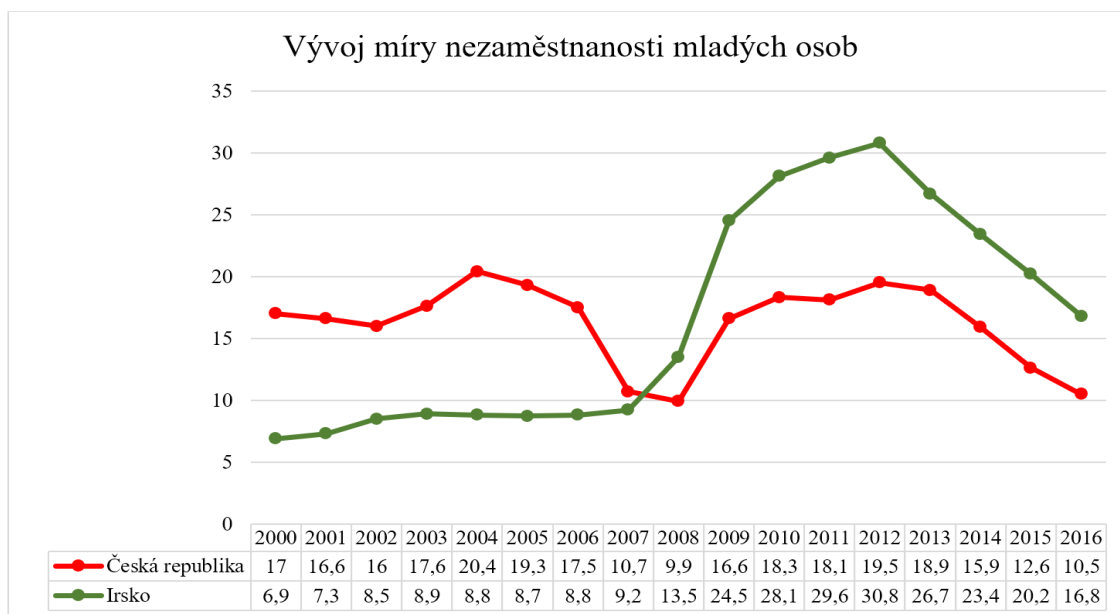
V roce 2013 začala míra nezaměstnanosti v Irsku významně klesat a tento pokles trval až do konce sledovaného období. V České republice začal pokles o 1 rok později, tedy v roce 2014. Nicméně míra nezaměstnanosti v ČR je na velice nízké úrovni a v posledních letech se s přehledem drží mezi nejnižšími v celé Evropské unii.

V posledním roce sledovaného období byla v České republice míra nezaměstnanosti rovné 4 %. Podle Eurostatu je tato hodnota nejnižší v celé Evropské unii. Míra nezaměstnaných mladých osob byla 10,5 % a po Německu je to druhá nejlepší hodnota v rámci EU. Irsko mělo více než dvojnásobnou míru nezaměstnanosti oproti České republice a její hodnota byla 8,4 %. V rámci EU obsadilo Irsko 18. pozici. Míra nezaměstnaných mladých osob dosáhla hodnoty 16,8 %, což znamenalo 12. pozici v rámci EU.¹⁰⁹ Dlouhodobá míra nezaměstnanosti byla v České republice 1,7 % a v Irsku 4,3 %.¹¹⁰

¹⁰⁹ EUROSTAT. *Unemployment rate – annual data*, 2018 [online]. [cit. 2018-01-27].

¹¹⁰ EUROSTAT. *Long-term unemployment rate, % of active population aged 15-74*, 2018 [online].

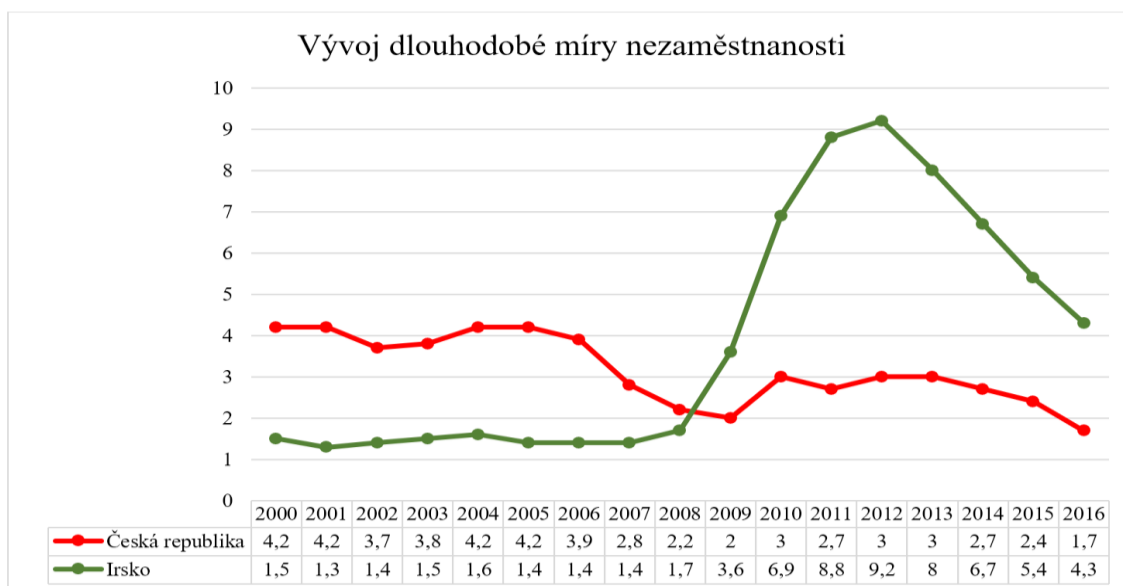
Zajímavostí také je, že v České republice je v posledních letech nezaměstnaní spíše ženy než muži a v Irsku je to přesně naopak – poměrově je nezaměstnáno více mužů než žen.¹¹¹

Graf 5: Vývoj míry nezaměstnanosti mladých osob

Zdroj: EUROSTAT (2018), vlastní zpracování

Graf 6: Vývoj dlouhodobé míry nezaměstnanosti

[cit. 2018-01-27].

¹¹¹ EUROSTAT. *Harmonised unemployment rate by sex*, 2018 [online]. [cit. 2018-01-27].

Zdroj: EUROSTAT (2018), vlastní zpracování

Ke sledování nerovnováhy na trhu práce se používá ukazatel *Podíl volných pracovních míst (podíl VPM) na jejich celkovém počtu*, který umožňuje přesnější zacílení politiky proti nezaměstnanosti. Průměrné hodnoty tohoto ukazatele se v rámci Evropské unie v posledních třech letech sledovaného období zvyšovaly a v roce 2016 byl podíl VPM v EU na úrovni 1,8 %. Tento vývoj je pochopitelně příznivý především pro zaměstnance, protože podíl volných pracovních míst roste a je snazší si najít práci. Česká republika se nachází na samém vrcholu žebříčku podílu VPM s rovnými 3 %. Irsko je naopak sedmé odspodu s podílem 1 % ze zemí EU.¹¹² Na nejhorších pozicích se umísťují především země s velmi vysokou mírou nezaměstnanosti jako je Řecko nebo Španělsko. Zajímavou výjimkou je Polsko, které přestože má nízkou míru nezaměstnanosti (6,2 %),¹¹³ tak podíl VPM činil jen 0,7 %.¹¹⁴

4.3 Inflace v České republice a Irsku

Pro možnost mezinárodního srovnání změn spotřebitelských cen byly využity roční změny harmonizovaného ukazatele (indexu) spotřebitelských cen, který vydává Eurostat.¹¹⁵ Celkový vývoj v rámci sledovaného období je znázorněn na grafu č. 7.

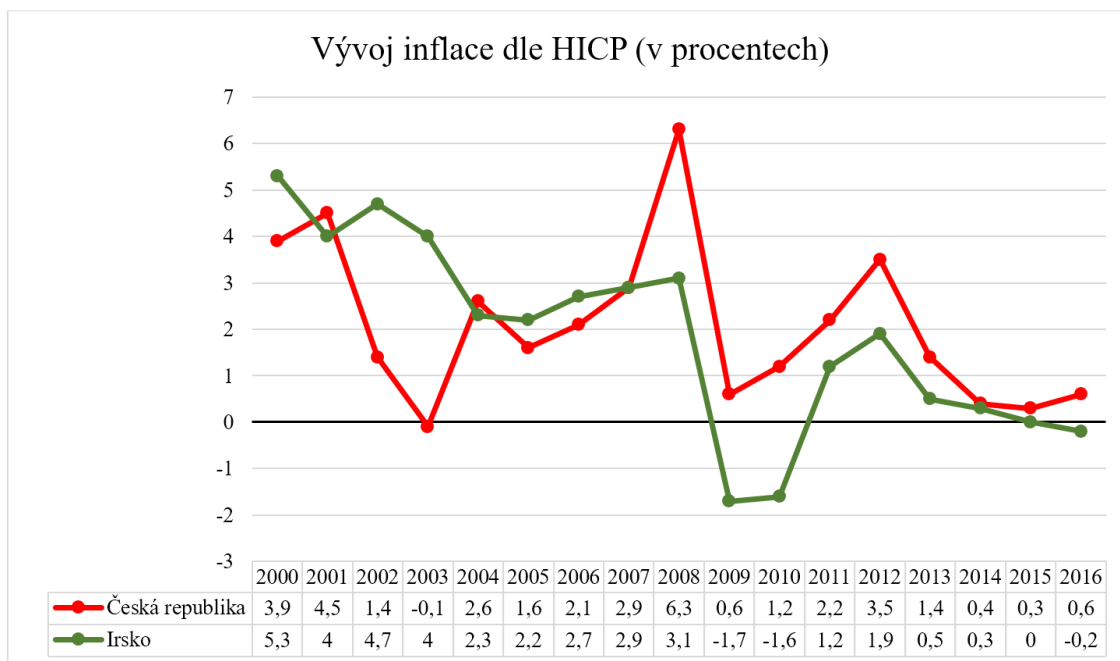
¹¹² Přestože tento ukazatel sledují národní statistické úřady, které by měly tuto hodnotu předávat Eurostatu, ne všechny tak ale činí. Údaje nezveřejňuje Francie, Itálie, Dánsko a Malta.

¹¹³ EUROSTAT. *Unemployment rate – annual data*, 2018 [online]. [cit. 2018-01-27].

¹¹⁴ STATISTIKA&MY. *Podíl volných míst je v Česku nejvyšší v Unii*, 2017 [online]. [cit. 2018-01-28].

¹¹⁵ EUROSTAT. *HICP – inflation rate*, 2018 [online]. [cit. 2018-02-02].

Graf 7: Vývoj inflace dle HICP (v procentech)

Zdroj: EUROSTAT (2018), vlastní zpracování

Průměrná míra inflace v Evropské unii v roce 2000 byla 1,9 %. Samozřejmě je to průměrná míra inflace vypočítaná z tehdy aktuálního počtu 15 zemí EU. Česká republika i Irsko se v tomto roce nacházely značně nad tímto průměrem. Česká národní banka si stanovila cíl držet míru inflace v rozmezí 3,5–5,5 %, ¹¹⁶ což se jí podle měření metodikou CPI, kterou ČNB používá, podařilo, neboť míra inflace v tomto roce byla 3,9 %. ¹¹⁷ Irsko mělo míru inflace 5,3 %, což bylo zapříčiněno zejména zvýšením ceny bydlení, ropy a potravin. ¹¹⁸

V roce 2001 míra inflace v České republice vzrostla o 0,6 p.b. zejména kvůli výkyvům vyvolaným přechodným urychlením růstu cen některých položek ve spotřebním koši. Jednalo se například o ceny potravin. ¹¹⁹ V Irsku naopak míra inflace poklesla

¹¹⁶ ČNB. *Cílování inflace v ČR* [online]. [cit. 2018-02-02].

¹¹⁷ ČNB. *Výroční zpráva 2000, 2001* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹¹⁸ CSO. *Consumer Price Index – December 2000, 2001* [online]. [cit. 2018-02-06].

¹¹⁹ ČNB. *Výroční zpráva 2001, 2002* [online]. [cit. 2018-01-15].

o 1,3 p.b. díky snížení cen energií. V tomto roce vzrostly ceny ropy, služeb a nepřímé daně.¹²⁰

Rok 2002 znamenal pro Českou republiku strmý pokles míry inflace o 3,1 p.b. Důvodem tohoto vývoje bylo snížení průmyslových cen a dovozních cen. Také klesaly ceny potravin a česká koruna apreciovala.¹²¹ ČNB stanovila pásmo, ve kterém se má míra inflace pohybovat na 3–5 %.¹²² Na zvýšení míry inflace v Irsku se v tomto roce podílelo především zvýšení cen v sektoru služeb.¹²³ Roční průměrná inflace vzrostla o 0,7 p.b. Průměrná míra inflace v EU toho roku byla 2,1 %, Česká republika tedy byla pod průměrem a Irsko stále nad průměrem EU.

Podle měření Eurostatu byl v České republice v roce 2003 záporný růst cen a ČR se tedy ocitla v deflaci. Míra inflace poklesla o 1,5 p.b. na úrovni -0,1 %. Podle CPI byla míra inflace v ČR 0,1 %. Z obou měření je zřejmý další významný pokles spotřebitelských cen, způsobený zpožděným promítáním vlivu poklesu dovozních a výrobních cen do cen spotřebitelských.¹²⁴ V Irsku míra inflace také poklesla, konkrétně o 0,7 p.b. Relativně vysoká míra inflace v posledních letech způsobila zhoršení konkurenčního postavení hospodářství. Vyšší cenová hladina byla způsobena převážně stále vysokými cenami potravin a ropy.¹²⁵

V roce vstupu České republiky do EU se její míra inflace zvýšila o 2,7 p.b. Předpokládalo se, že po vstupu do EU dojde k daleko vyššímu nárůstu cen, ale tento předpoklad nebyl naplněn. Vzrostly především ceny potravin, pohonných hmot a energetické produkty.¹²⁶ V Irsku pokračoval pokles míry inflace, konkrétně o 1,7 p.b. Za zmínku stojí prudký nárůst cen bydlení, vody, elektřiny a plynu.¹²⁷ Oba srovnávané státy se ocitly nad průměrem EU, který v roce 2004 činil rovná 2 %.

Růst míry inflace byl v roce 2005 v České republice nižší o 1 p.b., ceny tržních služeb rostly rychleji než ceny zboží. Na změně míry inflace se podílel růst cen bydlení,

¹²⁰ CSO. *Consumer Price Index – December 2001, 2002* [online]. [cit. 2018-02-06].

¹²¹ ČNB. *Výroční zpráva 2002, 2003* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹²² ČNB. *Cílování inflace v ČR* [online]. [cit. 2018-02-02].

¹²³ CSO. *Consumer Price Index – December 2002, 2003* [online]. [cit. 2018-02-06].

¹²⁴ ČNB. *Výroční zpráva 2003, 2004* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹²⁵ CSO. *Consumer Price Index – December 2003, 2004* [online]. [cit. 2018-02-06].

¹²⁶ ČNB. *Výroční zpráva 2004, 2005* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹²⁷ CSO. *Consumer Price Index – December 2004, 2005* [online]. [cit. 2018-02-06].

energie a dopravy.¹²⁸ V Irsku míra inflace poklesla o 0,1 p.b. a dostala se tak na průměr EU. Cena ropy byla nadále velmi vysoká a rostly i ceny za léčení a vzdělání.¹²⁹

V roce 2006 stanovila ČNB nový inflační cíl ve výši 3 % s tolerančním pásmem 1 p.b. na obě strany platný od ledna roku 2006 do konce roku 2009.¹³⁰ Tento cíl se jí dařilo plnit, jak podle CPI, tak i podle Eurostatu, podle kterého míra inflace dosáhla úrovně 2,1 %. V tomto roce česká koruna apreciovala, ale nestačilo to pokrývat růst dovozních cen surovin. Mezi další příčiny růstu cen můžeme jistě zařadit i inflační očekávání.¹³¹ V Irsku začala fáze zvyšování míry inflace, která bude trvat až do roku 2008. Změna oproti předchozímu roku o 0,5 p.b. byla způsobena především zvýšením cen v sektoru služeb.¹³²

Rok 2007 pro Českou republiku znamenal zvýšení růstu cen o 0,8 p.b. Bylo to způsobeno především růstem cen potravin, energií a pohonných hmot. Na růstu se promítly i vnitřní podmínky, například růst jednotkových mzdových nákladů.¹³³ Míra inflace v Irsku byla shodná s mírou inflace v ČR. Další zvýšení míry inflace bylo způsobeno zvýšením cen zemědělských produktů, potravin a dopravy.¹³⁴ Průměrná míra inflace v EU byla 2,3 % a oba srovnávané státy byly nad tímto průměrem.

Rok 2008 pro Českou republiku znamenal prudké zvýšení míry inflace, konkrétně o 3,4 p.b. na hodnotu 6,3 %. Došlo k tomu kvůli vysokým cenám potravin a změnám v nepřímých daních.¹³⁵ Irská míra inflace tento rok mírně vzrostla o 0,2 p.b., zejména kvůli růstu cen za vzdělání, zdraví a potraviny.¹³⁶ Průměrná míra inflace v Evropské unii dosáhla úrovně 3,7 %.

V roce 2009 došlo ke strmému poklesu míry inflace v obou srovnávaných státech. V České republice míra inflace klesla na úroveň 0,6 % a Irsko se dostalo do deflace, když míra inflace klesla o 4,8 p.b. na úroveň -1,7 %. Tento vývoj byl způsoben přetrvávající finanční krizí. Česká národní banka se rozhodla pro boj s inflací využít jeden z nástrojů

¹²⁸ ČNB. *Výroční zpráva 2005, 2006* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹²⁹ CSO. *Consumer Price Index – December 2005, 2006* [online]. [cit. 2018-02-06].

¹³⁰ ČNB. *Cílování inflace v ČR* [online]. [cit. 2018-02-02].

¹³¹ ČNB. *Výroční zpráva 2006, 2007* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹³² CSO. *Consumer Price Index – December 2006, 2007* [online]. [cit. 2018-02-06].

¹³³ ČNB. *Výroční zpráva 2007, 2008* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹³⁴ CSO. *Consumer Price Index – December 2007, 2008* [online]. [cit. 2018-02-06].

¹³⁵ ČNB. *Výroční zpráva 2008, 2009* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹³⁶ CSO. *Consumer Price Index – December 2008, 2009* [online]. [cit. 2018-02-08].

měnové politiky, a sice úrokovou míru, čímž chtěla zamezit dalšímu snižování úrokové míry.¹³⁷

Rok 2010 s sebou přinesl nový inflační cíl České národní banky. Ten platí od ledna 2010 do vstupu České republiky do eurozóny a stanoven je ve výši 2 % s tolerančním pásmem 1 p.b. na obě strany.¹³⁸ Míra inflace v ČR vzrostla o 0,6 p.b., takže její úroveň 1,2 % spadala do tolerančního pásma. Ceny rostly především u nájemného a u potravin.¹³⁹ V Irsku vzrostla inflace o 0,1 p.b., ale ekonomika se stále nacházela v deflaci, protože míra inflace byla na úrovni -1,6 %.

Plnit inflační cíl ČNB se České republice podařilo i v roce 2011. Došlo ke zvýšení míry inflace o 1 p.b. na úroveň 2,2 %. Podle Českého statistického úřadu a jeho metodiky CPI byla míra inflace 1,9 %.¹⁴⁰ Irsko se vymanilo z deflace růstem míry inflace o 2,8 p.b. Rostly ceny bydlení, vody, elektřiny a paliv.¹⁴¹ Průměr Evropské unie byl 3,1 %.

V roce 2012 vzrostla míra inflace České republiky o 1,3 p.b. dle Eurostatu, podle CPI byla míra inflace v tomto roce 3,3 %, a tak se nepodařilo plnit inflační cíl. Zásadní vliv mělo na zvýšení české míry inflace především zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty z 10 % na 14 %. Za zvýšením míry inflace stál také růst cen komodit na světových trzích nebo růst dovozních cen.¹⁴² V Irsku došlo k dalšímu zvýšení míry inflace, konkrétně o 0,7 p.b. Tento růst byl zapříčiněn růstem cen za vzdělávání, cen dopravy a energetických produktů. Nejvíce klesly ceny oblečení a obuvi.¹⁴³ Průměrná míra inflace v Evropské unii byla 2,6 %.

Rok 2013 znamenal v obou srovnávaných ekonomikách pokles růstu spotřebitelských cen. V České republice to bylo o 2,1 p.b. na úroveň 1,4 %, což je v rámci tolerančního pásma inflačního cíle ČNB. Inflace byla ovlivněna zvýšením sazeb daně z přidané hodnoty o 1 p.b., což zbrzdilo rychlý pokles míry inflace, který by byl pravděpodobně ještě větší. Problémem také bylo, že ČNB už nemohla dále snižovat

¹³⁷ ČNB. *Výroční zpráva 2009, 2010* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹³⁸ ČNB. *Cílování inflace v ČR* [online]. [cit. 2018-02-02].

¹³⁹ ČNB. *Výroční zpráva 2010, 2011* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹⁴⁰ ČNB. *Výroční zpráva 2011, 2012* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹⁴¹ CSO. *Consumer Price Index – December 2011, 2012* [online]. [cit. 2018-02-08].

¹⁴² ČNB. *Výroční zpráva 2012, 2013* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹⁴³ CSO. *Consumer Price Index – December 2012, 2013* [online]. [cit. 2018-02-08].

úrokovou míru, která byla od roku 2012 na technické nule (0,05).¹⁴⁴ Irsko zaznamenalo pokles růstu o 1,4 p.b. Největší růst cen byl v restaurátérství a hotelnictví, dále ve vzdělávání a rostly i ceny bydlení.¹⁴⁵ V tomto roce se obě ekonomiky ocitly pod průměrem EU, který byl 1,5 %.

Z pohledu ČNB se situace v roce 2014 zhoršila, jelikož míra inflace klesla o 1 p.b. na hodnotu 0,4 % jak podle měření Eurostatu, tak i podle metodiky ČSÚ. Klesla cena ropy a také potravin – těch mimo jiné proto, že se nesměly vyvážet do Ruska.¹⁴⁶ Míra inflace v Irsku klesla sice jen o 0,2 p.b., ale její hodnota byla velmi nízká, konkrétně 0,3 %, přičemž průměr v Evropské unii byl 0,5 %. Na vině byl především pokles cen potravin a dopravy. Cena vzdělávání a restaurátérství a hotelnictví rostla.¹⁴⁷

V roce 2015 míra inflace v České republice poklesla o 0,1 p.b. na hodnotu 0,3 %, na níž se shodly ČSÚ i Eurostat. Míra inflace se tedy ještě o něco vzdálila od inflačního cíle nebo jeho tolerančního pásma. Bylo to způsobeno především dalším poklesem cen ropy a pohonných hmot.¹⁴⁸ Míra inflace v Irsku klesla o 0,3 p.b. a v průměru tedy ceny vůbec nerostly. Tento další pokles byl způsoben opět sníženou cenou přepravy a potravin.¹⁴⁹ Průměr míry inflace v Evropské unii byl 0 %.

V posledním roce sledovaného období se míra inflace v České republice zvýšila o 0,3 p.b. na úroveň 0,6 % dle Eurostatu. Dle ČSÚ byla míra inflace ještě o 0,1 p.b. vyšší, tedy 0,7 %. Ani podle jedné z metodik tak nebyl plněn cíl ČNB. K tomuto mírnému zvýšení míry inflace přispěly inflační tlaky v domácí ekonomice způsobené jejím růstem i růstem mezd. Ke konci roku též vzrostla cena potravin.¹⁵⁰ Irsko se ocitlo v deflaci, protože míra inflace klesla o 0,2 p.b. zejména kvůli poklesu cen vybavení domácnosti, dopravy a oblečení.¹⁵¹ Míra inflace v Evropské unii byla 0,3 %.

Tolik k popisu vývoje míry inflace. Kromě toho je důležité, snad ještě důležitější položit si otázku, jestli je to vývoj správným nebo špatným směrem, a co více, jestli je

¹⁴⁴ ČNB. *Výroční zpráva 2013, 2014* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹⁴⁵ CSO. *Consumer Price Index – December 2013, 2014* [online]. [cit. 2018-02-08].

¹⁴⁶ ČNB. *Výroční zpráva 2014, 2015* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹⁴⁷ CSO. *Consumer Price Index – December 2014, 2015* [online]. [cit. 2018-02-08].

¹⁴⁸ ČNB. *Výroční zpráva 2015, 2016* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹⁴⁹ CSO. *Consumer Price Index – December 2015, 2016* [online]. [cit. 2018-02-08].

¹⁵⁰ ČNB. *Výroční zpráva 2016, 2017* [online]. [cit. 2018-01-15].

¹⁵¹ CSO. *Consumer Price Index – December 2016, 2017* [online]. [cit. 2018-02-08].

správné nebo špatné do vývoje míry inflace zasahovat. Tomu bych se v závěru této kapitoly chtěl věnovat.

Česká národní banka od roku 1998 vede politiku cílování inflace se současným cílem 2 % s tolerančním pásmem ± 1 procentní bod. Dále od listopadu 2013 do dubna 2017 ČNB podhodnocovala kurz české koruny s cílem držet jej nejprve v kurzu 25,5 Kč/EUR, pak 26 Kč/EUR a nakonec 27 Kč/EUR nakupováním devizových rezerv. Podle ČNB měly tyto zásahy zabránit deflaci a zároveň přinést hospodářský růst.

Otázkou zůstává, zda vyšší míra inflace skutečně vede ke zvyšování HDP. V České republice v roce 2015 byla míra inflace hluboko pod tolerančním pásmem, a přesto ekonomika rostla nejvíce za 8 let. Dalším příkladem může být právě srovnávané Irsko, které bylo v roce 2016 v mírné deflaci a HDP rostlo o více než 5 %.¹⁵² Obavy z příliš nízké míry inflace, popřípadě deflace tedy nemusí být úplně na místě. Pro cílování inflace ČNB v posledních letech znehodnocovala kurz české měny. Obavy ze skokového posílení české koruny, které by ekonomice mohlo uškodit, se naštěstí úplně nenaplnily, přesto je řadou odborníků shledáván tento nástroj za velice rizikový. Kurzové intervence se podle odhadu vyšplhaly až k objemu 2 biliónu korun českých s tím, že největší část nakoupených deviz je držena v eurech. S posilováním koruny začala hodnota těchto rezerv klesat. Sice je tato ztráta hrazena z peněz, které ČNB pro intervence vyčlenila,¹⁵³ nicméně vzhledem k faktu, že intervence dle mého názoru nepřinesly větší efekt (a jen velmi obtížně měřitelný), je tato ztráta zbytečná. Podle Asociace exportérů jim intervence přinesly přímo 687 miliard korun a nepřímo 590 miliard,¹⁵⁴ nicméně toto vyčíslení není zcela transparentní a opomíjí fakt, že docházelo ke zvyšování cen dováženého zboží.¹⁵⁵

Pozitivně může být hodnoceno postupné zvyšování úrokových sazeb. Samozřejmě, že ČNB de facto musela v roce 2012 výrazně snižovat úrokové sazby (až na technickou nulu), protože tím chtěla zamezit přílivu nežádoucího kapitálu ze zahraničí, neboť úrokové sazby byly sníženy v reakci na kroky Evropské centrální banky a FEDu. Vedlo to ale k tomu, že se držení finančních prostředků na účtech bylo nevýhodné a nutilo jejich

¹⁵² EUROSTAT. *Gross domestic product (GDP) at market prices – annual data*, 2018 [online]. [cit. 2018-01-14].

¹⁵³ FINANCE.cz. *13 faktů, které vám řeknou vše o intervencích ČNB*, 2017 [online]. [cit. 2018-02-09].

¹⁵⁴ E15.cz. *Intervence přinesly exportérům přímo 687 miliard korun*, 2017 [online]. [cit. 2018-02-09].

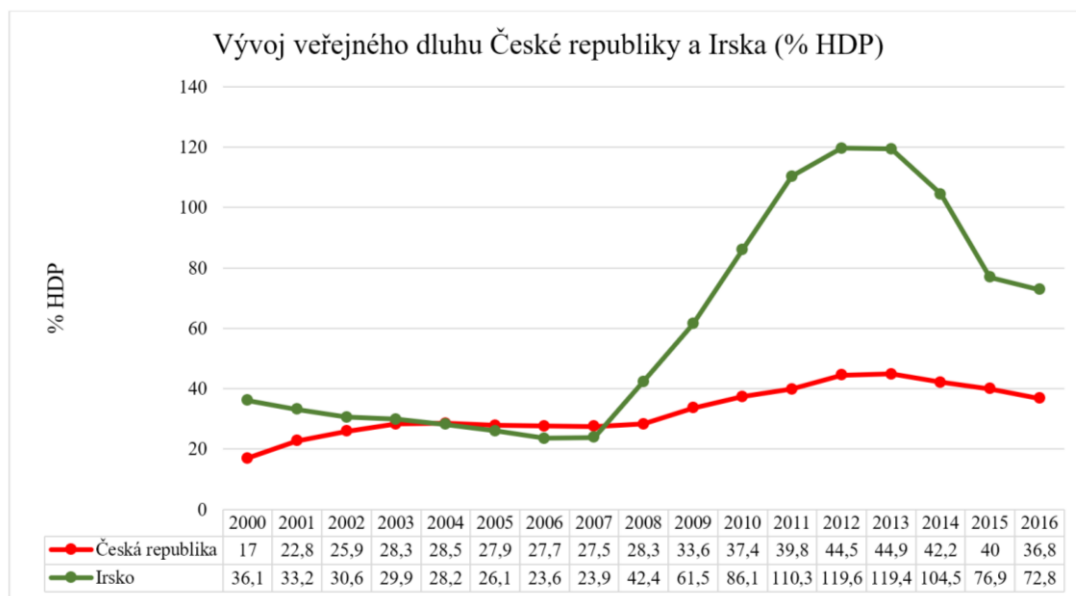
¹⁵⁵ FINANCE.cz. *ČNB ukončila intervence, koruna může posílit pod 27 Kč/EUR*, 2017 [online]. [cit. 2018-02-09].

majitele k investicím, které ale jsou často financovány i z úvěrů, což v důsledku vedlo k zadluženosti podniků a domácností. Rizikové je to zejména proto, že když dojde ke zvýšení úrokové míry, ne všichni budou moci svůj dluh splácet. Tato situace se týká i domácností, které si za výhodných podmínek sjednaly hypotéku. K postupnému zvyšování úrokových sazeb už dochází od srpna roku 2017.¹⁵⁶

4.4 Veřejný dluh České republiky a Irska

Při letním pohledu na graf č. 8 je vidět, jak fatální dopad měla finanční krize na vývoj veřejného dluhu Irska, který se do té doby postupně snižoval. V České republice naopak dluh ve sledovaném období spíše pozvolna narůstal a finanční krize tento vývoj dramaticky neurychlila. Samozřejmě byl krizí vývoj dluhu negativně ovlivněn. V posledních letech se vývoj veřejného dluhu vztaheného k procentu HDP sice snižuje, reálně dlužená suma peněz, bohužel, jako ve všech státech Evropské unie narůstá a relativního snížení dluhu je dosaženo vyšším HDP. Nyní bude podrobněji rozebrán vývoj veřejného dluhu s hlubším rozbohem v posledním sledovaném roce.

Graf 8: Vývoj veřejného dluhu České republiky a Irska (% HDP)

Zdroj: EUROSTAT (2018), vlastní zpracování

¹⁵⁶ ČNB. Měnověpolitické nástroje [online]. [cit. 2017-12-11].

Irský veřejný dluh v roce 2000 byl 39 094 milionů eur, což bylo podle průměrného kurzu toho roku 1 392 137 milionů korun. HDP Irska byl 108 381 milionů eur a poměr mezi veřejným dluhem a HDP tak dosáhl hodnoty 36,1 %. Irskému hospodářství se v letech 2000 až 2007 dařilo a promítlo se to i do příznivého vývoje poměru veřejného dluhu k HDP. V těchto letech hodnota veřejného dluhu rostla jen minimálně. V roce 2006 činila 43 692 milionů eur (podle průměrného kurzu toho roku to bylo 1 238 362 milionů korun) a v roce 2007 se veřejný dluh mírně zvýšil na 47 147 milionů korun, což po převedení podle průměrného kurzu činí 1 308 895 milionů korun. Irský hrubý domácí produkt v období 2000 až 2007 vytrvale rostl, takže podíl veřejného dluhu na HDP postupně klesal z již už zmíněné hodnoty 36,1 % na 23,9 %. V letech 2004 až 2007 byl tento poměr dokonce nižší než v České republice.

Tváří v tvář hospodářské, fiskální a bankovní krizi se irská zadluženost nezastavitelně zvyšovala. V období od roku 2008 až do roku 2012, kdy sledovaný poměr dosáhl svého maxima, vzrostl veřejný dluh k HDP o 95,7 procentních bodů, což je tempo, které je pro vyspělou ekonomiku téměř bezprecedentní.¹⁵⁷ Hned v roce 2008 došlo ke zvýšení o 18,5 p.b., přičemž dluh tehdy činil 79 619 milionů eur (1 985 857 milionů korun) a HDP byl 187 756 milionů eur (4 683 010 milionů korun), podíl veřejného dluhu na HDP tedy vycházel na 42,4 %. V roce 2009 bylo přibližně stejné zhoršení sledovaného poměru (o 19,1 p.b.). V tomto roce také irská vláda zahájila proces sanování krachujících irských bank, což veřejný dluh ještě umocnilo. Nejvíce se to projevilo na konci roku 2010, kdy tamní vláda připravila pro banky záchranný balíček v hodnotě 45 miliard eur.¹⁵⁸ Zadlužení se tak dramaticky zvýšilo a jelikož došlo k horšímu hospodářskému výkonu ekonomiky, poměr veřejného dluhu k HDP se zvýšil o 24,6 p.b. Prakticky totožné zvýšení bylo i v roce 2011, konkrétně o 24,2 p.b., jelikož se HDP Irska prakticky nezměnil a veřejný dluh se zvýšil o 45 498 milionů eur. Rok 2012 byl posledním rokem, kdy se sledovaný poměr ještě o něco zhoršil. Bylo to o 9,3 p.b. Veřejný dluh překročil hranici 200 miliard eur s hodnotou 210 015 milionů eur (5 280 407 milionů korun) a irský HDP byl 175 561 milionů eur (4 414 130 milionů korun). Z toho je patrné, že roční HDP Irska

¹⁵⁷ DEPARTMENT OF FINANCE. *Annual report on public debt in Ireland*, 2017 [online]. [cit. 2018-02-15].

¹⁵⁸ ESRI. *The Irish Fiscal Crisis*, 2011 [online]. [cit. 2018-02-15].

nestačil pokrýt jeho veřejný dluh. Poměr tak činil závratných 119,6 % což je zároveň maximum a od tohoto roku bude poměr veřejného dluhu k HDP už jenom klesat.

K postupnému zlepšování situace došlo v roce 2013. Veřejný dluh sice oproti roku 2012 vzrostl o 5 278 milionů eur (137 090 milionů korun), ale rostl i HDP a sledovaný poměr se celkově nepatrně snížil. V tomto roce také veřejný dluh vyšplhal na nejvyšší hodnotu, a sice 215 296 milionů eur (5 592 098 milionů korun).¹⁵⁹ V letech 2014 až 2016 se irský veřejný dluh prakticky nezměnil a osciloval okolo 200 miliard eur.¹⁶⁰ V každém z těchto 3 let HDP rostl¹⁶¹ a vzhledem ke stagnaci veřejného dluhu se tak sledovaný poměr každým rokem zlepšoval.

Na začátku sledovaného období, tedy v roce 2000 se Česká republika pyšnila velmi nízkým dluhem v poměru k hrubému domácímu produktu. Hrubý konsolidovaný dluh činil 405 418 milionů korun, přičemž HDP téhož roku byl ve výši 2 379 393 milionů korun, a tak veřejný dluh byl přibližně 17 % HDP.

V prvním roce nového tisíciletí se dluh zvýšil o přibližně 44 % na hodnotu 585 615 milionů korun. Vzrostl i HDP České republiky na 2 568 309 a veřejný dluh v poměru k HDP činil 22,8 %. Další rok (2002) se poměr veřejného dluhu k HDP zvýšil na 25,9 %, přičemž tato změna byla způsobena zvýšením dluhu a nižším růstem HDP.

Rok 2003 znamenal další zvýšení veřejného dluhu a nižší růst HDP, takže došlo ke zvýšení podílu veřejného dluhu na HDP. V roce 2004 byla hodnota dluhu 873 760 milionů korun, ale díky růstu HDP se sledovaný poměr oproti minulému roku téměř nezměnil – vzrostl pouze o 0,2 p.b. Česká republika tak bez problémů plnila kritérium konvergence EU, které jí ukládalo za povinnost mít poměr veřejného dluhu na HDP maximálně 60 % - nebyla ani na polovině.

Rok 2005 s sebou přinesl snížení sledovaného poměru zejména proto, že v absolutní hodnotě dluh rostl jen velmi málo (přibližně o 4 %, tedy z 873 760 milionů korun na 910 309 milionů korun) a HDP pokračoval v růstu. Následující 2 roky se poměr veřejného dluhu a HDP téměř nezměnil – v roce 2006 to bylo 27,7 % a v roce 2007

¹⁵⁹ ČNB. *Kurzy devizového trhu – měsíční průměry* [online]. [cit. 2018-02-13].

¹⁶⁰ EUROSTAT. *Gross domestic product (GDP) at market prices – annual data*, 2018 [online]. [cit. 21. 2. 2018].

¹⁶¹ EUROSTAT. *General government gross debt (EDP concept), consolidated – annual data*, 2018 [online]. [cit. 2018-02-15].

27,5 %. Oba tyto roky provázal růst hrubého domácího produktu a zároveň růst hodnoty dluhu, poměr však zůstal více méně zachován.

V roce 2007 veřejný dluh České republiky překročil hranici 1 bilionu korun, jeho hodnota byla 1 045 684 milionů korun. V polovině sledovaného období, tedy v roce 2008 a průběhu finanční krize se veřejný dluh zvýšil o 82 135 milionů korun. HDP tento rok ještě rostl, ale sledovaný poměr oproti minulému roku vzrostl o 0,8 p.b. Cena finanční krize se do veřejného dluhu promítla v roce následujícím – zvýšil se o 182 245 milionů korun a jeho podíl k HDP se dostal nad hranici 30 %, konkrétně na 33,6 %. Toto zvýšení bylo umocněno jednak vysokým nárůstem dluhu jako takového, ale i recesí v ekonomice.

Nízký výkon domácí ekonomiky pokračoval i v roce 2010, kdy HDP ČR bylo druhý rok po sobě pod 4 biliony korun. Dluh však stále rostl, a tak se poměr zhoršil o 3,8 p.b. Ke zhoršení sice došlo, ale stále Česká republika patřila k „úspěšnějším“ státům Evropské unie, co se tohoto ukazatele týče. Nejhůře na tom bylo Řecko se 146,2 % veřejného dluhu k HDP, následované Itálií (115,4 %), Belgií (99,7 %) a Portugalskem (96,2 %).

V roce 2011 veřejný dluh vzrostl na 1 606 492 milionů korun a HDP byl 4 033 755 milionů korun, poměr tak činil 39,8 %. Růst se nezastavil ani v následujícím roce. Dokonce se jednalo o nejvyšší navýšení hodnoty dluhu v rámci sledovaného období. Ten totiž vzrostl o 198 937 milionů korun. Poměr veřejného dluhu k HDP tak narostl na 44,5 %, nicméně v tomto roce v rámci EU bylo celkem pět zemí,¹⁶² které měly tento poměr nad 100 %, takže na tom ČR byla v porovnání s ostatními státy EU dobře. Rok 2013 přinesl jen mírné zhoršení vývoje, konkrétně o 0,4 p.b. a dluh se vyšplhal na svou maximální hodnotu, konkrétně 1 840 412 milionu korun. Dobrou zprávou je, že od tohoto okamžiku bude poměr veřejného dluhu k HDP už jen klesat.

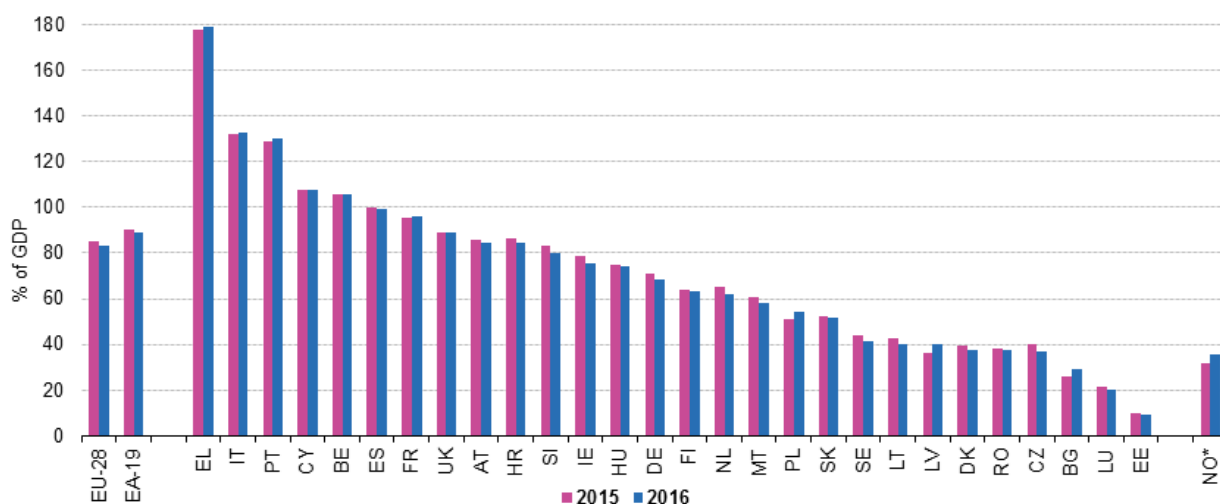
V roce 2014 je to pokles o 2,7 p.b., způsobený růstem hrubého domácího produktu o 215 661 milionů korun. Dluh jako takový navíc klesl přibližně o 20 miliard. Rok 2015 navázal na pokles sledovaného poměru, který se dostal na hodnotu 40 %. Tento pozitivní vývoj byl způsoben opětovným růstem HDP, konkrétně o 281 994 milionů korun.

V posledním roce sledovaného období byl poměr veřejného dluhu k HDP v České republice 36,8 %. Dluh byl ve výši 1 754 883 milionů korun a HDP dle Eurostatu činil

¹⁶² Jednalo se o Belgii, Irsko, Řecko, Itálii a Portugalsko.

4 773 240 milionů korun.¹⁶³ ČR tak dosáhla 4. nejlepšího výsledku v rámci Evropské unie. Lépe na tom bylo jen Estonsko (9,4 %), Lucembursko (20,8 %) a Bulharsko (29 %). V tomto roce bylo pět zemí s poměrem veřejného dluhu k HDP přes 100 %, jednalo se o Řecko (180,8 %), Itálii (132 %), Portugalsko (130,1 %), Kypr (107,1 %) a Belgie (105,7 %). Zde kromě závratné hodnoty u Řecka shledávám velmi rizikovou situaci Itálie, neboť její dluh dosahuje hodnoty 2 218 471 milionů eur, což bylo nejvíce z celé EU,¹⁶⁴ přičemž výkony Italské ekonomiky nejsou přesvědčivé. Na následujícím grafu č. 9 je možné vidět postavení České republiky v EU ve srovnání veřejného dluhu k HDP.

Graf 9: Poměr veřejného dluhu k HDP v Evropské unii (v procentech)

Zdroj: EUROSTAT (2018)

Velmi důležitou roli hraje struktura věřitelů daných států. Známým a často srovnávaným příkladem je situace v Řecku a v Japonsku. Řecko se kvůli svému dluhu ocitlo na pokraji bankrotu, kdežto Japonsko má ještě vyšší poměr veřejného dluhu k HDP (přibližně 233 %) než Řecko, a přesto se ekonomice daří. Příčina je v tom, že Řecko dluží

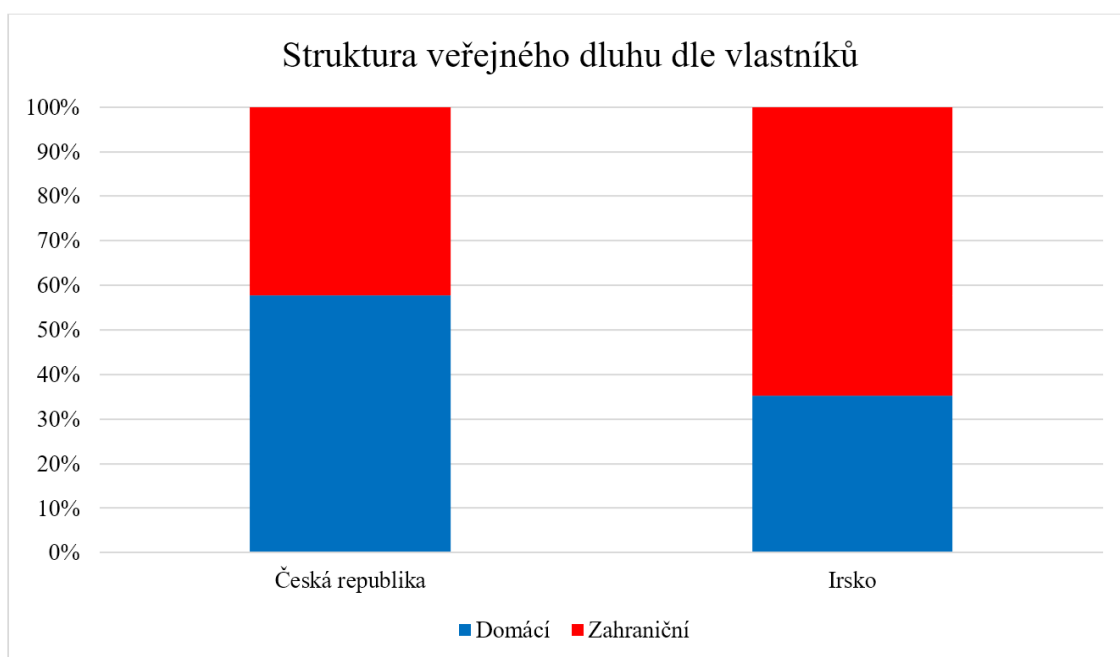
¹⁶³ EUROSTAT. *Gross domestic product (GDP) at market prices – annual data, 2018* [online]. [cit. 2018-01-14].

¹⁶⁴ EUROSTAT. *General government gross debt (EDP concept), consolidated – annual data, 2018* [online]. [cit. 2018-02-15].

zahraničním investorům, kdežto Japonský dluh je držen jeho vlastními občany či institucemi.¹⁶⁵

Jak je na tom Česká republika a Irsko? Zcela odlišně, jak je možné vidět na grafu č. 10. Zahraniční investoři drželi přibližně 42,2 % českého dluhu, kdežto irského dluhu bylo zahraničními investory drženo 64,7 %.¹⁶⁶ Z příkladu výše je tedy zřejmé, že Česká republika je v lepší pozici, než Irsko i z tohoto pohledu.

Graf 10: Struktura veřejného dluhu dle vlastníků

Zdroj: EUROSTAT (2018), vlastní výpočty a zpracování

4.5 Zahraniční obchod České republika a Irsko

Česká republika i Irsko se vyznačují vysokou otevřeností svých ekonomik. V roce 2016 dosáhl český export výše 146 999 milionů euro a irský 118 230 milionů euro.¹⁶⁷ To zároveň naznačuje, že Česká republika má relativně otevřenější ekonomiku než Irsko, protože má větší podíl exportu na hrubém domácím produktu.

¹⁶⁵ FORBES. *When Will Japan's Debt Crisis Implode?*, 2017 [online]. [cit. 2018-02-19].

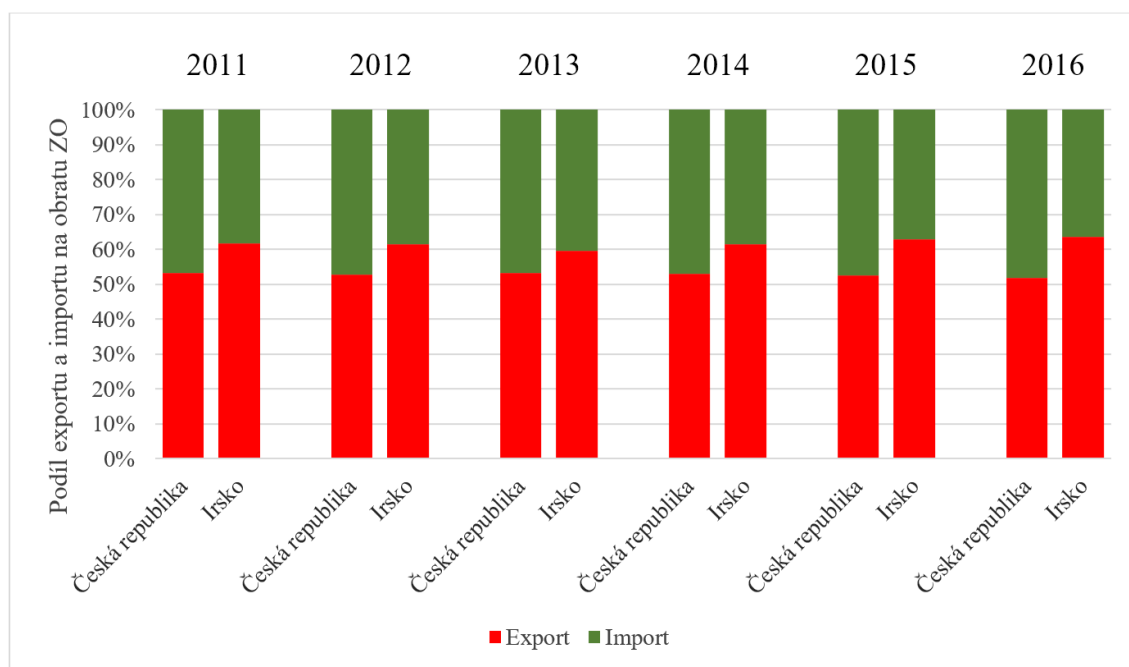
¹⁶⁶ EUROSTAT. *General government debt*, 2018 [online]. [cit. 2018-02-19].

¹⁶⁷ EUROSTAT. *International trade of EU, the euro area and the Member States by SITC product group*, 2018 [online]. [cit. 2018-02-24].

Na straně importu je situace ale jiná. Zatímco Česká republika je v porovnání se srovnatelně velkými ekonomikami v rámci EU velkým importérem, irský import je relativně malý. V roce 2016 bylo do České republiky dovezeno zboží v hodnotě 129 268 milionů euro, do Irska to bylo jen 73 272 milionů euro.¹⁶⁸

Z výše uvedeného vyplývá, že oba srovnávané státy mají aktivní obchodní bilanci, a tedy export převažuje nad importem. V případě České republiky to v roce 2016 bylo o 17 731 milionů euro, v případě Irska o 44 958 milionů euro. Podíl exportu a importu na celkovém obratu zahraničního obchodu za posledních 6 let je znázorněn na grafu č. 11.

Graf 11: Podíl exportu a importu na celkovém obratu zahraničního obchodu

Zdroj: EUROSTAT (2018), vlastní zpracování

Zahraniční obchod má u obou srovnávaných států růstovou tendenci. Od roku 2008 došlo ke snížení objemu ZO u obou ekonomik jen dvakrát, a to ve stejných letech – 2009 a 2013. Objem českého zahraničního obchodu v prvním z těchto roků klesl o 40 083 milionů euro, což znamenalo pokles lehce přes 20 %. V druhém z těchto roků byl pokles jen velmi mírný, konkrétně o 1 490 milionů euro, což bylo necelé 1 % českého zahraničního obchodu. Irský ZO v roce 2009 snížil svůj obrat o 14 494 milionů euro, což odpovídá

¹⁶⁸ EUROSTAT. *International trade of EU, the euro area and the Member States by SITC product group*, 2018 [online]. [cit. 2018-02-24].

téměř 10 % a v roce 2013 došlo, podobně jako v případě ČR, jen k mírnému snížení, a sice o 3 886 milionů euro, tedy snížení o necelá 3 %.¹⁶⁹

Hlavními obchodními partnery České republiky podle obratu zahraničního obchodu jsou převážně státy s vyspělou tržní ekonomikou. Jejich podíl na obratu ZO v roce 2016 byl 83,3 %. Nikoho nepřekvapí, že z těchto států mají největší zastoupení státy EU, mezi kterými dominuje Německo. Obrat zahraničního obchodu s ním tvoří téměř 30 % veškerého ZO České republiky. Druhým největším obchodním partnerem ČR bylo v roce 2016 trochu překvapivě Polsko, které má sice tradičně silné zastoupení v rámci českého ZO, ale rok předtím bylo až na čtvrtém místě. Mezi obratem ZO s Německem a Polskem je propastný rozdíl – skoro 23 p.b. Významnými obchodními partnery jsou dále Slovensko a Čína, každá z těchto zemí tvoří přibližně 6,5–7 % ze ZO ČR. Pokud bychom se podívali na země, kam Česká republika nejvíce exportuje, pak bychom na prvním místě pochopitelně našli Německo s 32,4% podílem na českém exportu, následované Slovenskem s 8,4 %, Polskem s 5,8 % a Francií s 5,2 %. Co se týká importních partnerů České republiky, tak na prvním místě je opět Německo s 26,5% podílem na importu, dále Čína s 12,5 %, Polsko s 8,3 % a Slovensko s 5,1 %.¹⁷⁰

Porovnejme ještě obchodní bilanci se státy v EU a se státy mimo EU, tedy se všemi ostatními státy světa. Vývoz do členských států Evropské unie v roce 2016 byl v hodnotě 122 933 milionů euro, dovoz v hodnotě 86 446 milionů euro, a tak s těmito státy má ČR v průměru aktivní obchodní bilanci. U států mimo EU je situace opačná. Vývoz byl v hodnotě jen 24 035 milionů euro a dovoz činil 41 973 euro. Z toho vyplývá, že se státy mimo EU má Česká republika v průměru pasivní obchodní bilanci.¹⁷¹ Nejhorší bilance je s Čínou, ta činí -14 339 milionů euro.¹⁷²

Hlavním obchodním partnerem Irsko jsou Spojené státy americké, které mají podíl 22,3 % na celkovém obratu irského ZO následované Spojeným královstvím s 15,5% podílem. Dalšími významnými obchodními partnery jsou Belgie (8,6% podíl), Německo (7,8% podíl) a Francie (7,3% podíl). S přehledem největším exportním partnerem Irsko

¹⁶⁹ EUROSTAT. *International trade of EU, the euro area and the Member States by SITC product group*, 2018 [online]. [cit. 2018-02-24]. Vlastní výpočet

¹⁷⁰ MPO. *Zahraniční obchod České republiky 1–12/2016, 2017* [online]. [cit. 2018-02-25].

¹⁷¹ ČSÚ. *Zahraniční obchod ČR – roční údaje – 2016, 2017* [online]. [cit. 2018-02-25].

¹⁷² MPO. *Zahraniční obchod České republiky 1–12/2016, 2017* [online]. [cit. 2018-02-25].

jsou USA s podílem 25,8 %, dále Belgie s 12,6% podílem a předstihla tak Spojené království, které tvoří 11,4 % irského exportu. U importu je situace trochu jiná. Největším dovozcem do Irska je Spojené království s podílem 22,3 %, následované Spojenými státy americkými (16,5% podíl) a Francií (12,5% podíl). Belgie z tohoto žebříčku úplně vypadla, neboť její podíl na irském importu je nepatrný – jen 2 %.¹⁷³

Zatímco Česká republika měla v roce 2016 aktivní obchodní bilanci průměrně jen se členskými státy EU, Irsko ji mělo aktivní i se státy mimo EU. Vývoz do zemí EU byl v roce 2016 v hodnotě 59 651 milionů euro a dovoz 42 056 milionů euro. Vývoz tedy převažuje nad dovozem o 17 595 milionů euro. Se státy mimo EU byla situace v roce 2016 pro irský zahraniční obchod ještě lepší, protože vývoz dosáhl výše 57 265 milionů euro a dovoz byl „jen“ 27 548 milionů euro. Rozdíl mezi vývozem a dovozem činil 29 717 milionů euro. Nejvíce se na tomto výsledku podílely USA a Švýcarsko.¹⁷⁴

Tolik k výsledkům a hlavním partnerům zahraničního obchodu obou států. Nyní je potřeba uvést, co tyto státy obecně dováží a vyváží, a nakonec se podíváme i na vzájemný obchod mezi Českou republikou a Irskem. Zboží bude klasifikováno podle standardu SITC, který vypracoval statistický úřad OSN a pokud nebude uvedeno jinak, tak údaje budou platné pro rok 2016.

Nejvýznamnější českou vývozní skupinou jsou *stroje a přepravní zařízení*, které tvořily 56,3 % z českého vývozu. Hodnota vyvezeného zboží z této skupiny byla 82 848 milionů euro. V rámci této skupiny nepřekvapí dominance *silničních vozidel a díly a příslušenství k motorovým vozidlům*. Dohromady v roce 2015 bylo vyvezeno toto zboží v hodnotě 28 280 milionů euro, pro rok 2016 nejsou ještě aktuální data. Další českou významnou exportní skupinou byly *tržní výrobky tříděné hlavně dle druhu materiálu*,¹⁷⁵ které se podílely na českém vývozu z 15,5 %. V rámci této skupiny dominovaly v roce

¹⁷³ CSO. *Goods Exports and Imports classified by country*, 2018 [online]. [cit. 2018-02-26].

¹⁷⁴ Tamtéž. [cit. 2018-02-26].

¹⁷⁵ Jde zejména o kůže a kožené výrobky, výrobky z pryže, ze dřeva, papír a výrobky z něj, textilní výrobky kromě oděvů, cement, sklo, porcelán, keramiku, železo a ocel, neželezné kovy a kovové výrobky.

2015 *kovové výrobky*.¹⁷⁶ Významná byla i skupina *různých průmyslových výrobků*,¹⁷⁷ která tvořila 13,1 % z vývozu ČR.¹⁷⁸

Na straně dovozu je situace obdobná, jen se liší procentuální zastoupení jednotlivých skupin. Nejvíce se dovážely *stroje a přepravní zařízení* (45,9 %), mezi které spadají *telekomunikační zařízení* (patří sem mimo jiné mobilní telefony) a *zařízení pro zpracování dat* (sem spadají například stolní počítače a notebooky) a samozřejmě také *silniční vozidla*. Tyto 3 položky byly v rámci této skupiny dominantní.¹⁷⁹ Dále byl významný dovoz *tržních výrobků tříděných hlavně dle druhu materiálu* (17 %), pak *různé průmyslové výrobky* (12,4 %) a nad desetiprocentní hranici českého dovozu se dostaly ještě *chemikálie* s 11,5% podílem.¹⁸⁰

Irskou největší vývozní skupinou byly *chemické výrobky*, jejichž vývoz byl v hodnotě 66 440 milionů euro. Podíl na celkovém vývozu tedy byl přibližně 56,8 %. Z této skupiny měly největší podíl *léky a farmaceutické produkty* (vývoz v hodnotě 30 175 milionů euro; 25,8% podíl na irském vývozu) a *organické chemikálie* (vývoz v hodnotě 23 664 milionů euro; 20,2% podíl na irském vývozu). Druhou nejvýznamnější skupinou výrobků byly *stroje a přepravní zařízení*. jejich vývoz byl v hodnotě 19 008 milionů euro, což je přibližně 16,3 % celkového vývozu. Tento veliký skok naznačuje, jak moc je irská ekonomika zaměřena chemický, zejména farmaceutický, průmysl.¹⁸¹

Irsko nejvíce dováží *stroje a přepravní zařízení*. V roce 2016 byl jejich dovoz v hodnotě 27 323 milionů euro, což činí 39,3 % veškerého dovozu. V rámci této skupiny měla největší zastoupení položka *ostatní přepravní zařízení (včetně letadel)* a právě letadla jsou hlavním důvodem, proč dovoz této položky byl 12 358 milionů euro a 17,8 % celkového dovozu. Na druhém místě se umístila skupina *chemických výrobků* s dovozem

¹⁷⁶ MPO. *Zahraniční obchod české republiky 2015, 2017* [online]. [cit. 2018-02-26].

¹⁷⁷ Jde zejména o prefabrikované budovy, zdravotnickou, instalační ap. techniku, nábytek, galanterii, oděvy, obuv, přístroje, zbraně a munici, sportovní potřeby a hračky.

¹⁷⁸ ČSÚ. *Zahraniční obchod podle SITC, 2017* [online]. [cit. 2018-02-27].

¹⁷⁹ MPO. *Zahraniční obchod české republiky 2015, 2017* [online]. [cit. 2018-02-26].

¹⁸⁰ ČSÚ. *Zahraniční obchod podle SITC, 2017* [online]. [cit. 2018-02-27].

¹⁸¹ CSO. *Goods Exports and Imports classified by commodity, 2018* [online]. [cit. 2018-02-27].

v hodnotě 14 964 milionů euro, a tedy podílem 21,5 % na celkovém dovozu. V rámci této skupiny byly nejvíce zastoupené *organické chemikálie a léky a farmaceutické produkty*.¹⁸²

Nakonec této kapitoly se podíváme na vzájemný obchod srovnávaných států. Jak se dá čekat, nejvýznamnější položkou vyváženou z České republiky do Irska jsou *osobní automobily*. V roce 2015 byl jejich vývoz v hodnotě 214 milionů euro, což byl nárůst o 71 milionů oproti roku 2014. Druhou nejvýznamnější položkou vyváženou z ČR do Irska byla *zařízení pro automatické zpracování dat* s hodnotou obchodu 100 milionů euro. Oproti roku 2014 tak obchod s tímto zbožím narostl o 31 milionů euro. Poslední významnou položkou vyváženou z ČR do Irska byly *části strojů psacích a počítačích*, jejichž vývoz byl v roce 2015 v hodnotě 46 milionů euro, což byl oproti roku 2014 nárůst o 28 milionů euro.

Irsko do České republiky vyváželo zejména *zařízení pro automatické zpracování dat*, kde byl zaznamenán veliký meziroční nárůst. Zatímco v roce 2014 bylo toto zboží dovezeno v hodnotě 73 milionů euro, v roce 2015 to bylo v hodnotě 311 milionů euro. Významný byl dovoz z Irska do ČR *elektrických přístrojů pro telefonii*. Obchod s tímto zbožím měl v roce 2015 hodnotu 205 milionů euro a v roce 2014 133 milionů euro, takže byl zaznamenán nárůst o téměř 72 milionů euro. Třetí významnou položkou byl dovoz *odměřených léků* do ČR. Bylo dovezeno zboží v hodnotě 126 milionů euro v roce 2015 a v roce 2014 to bylo 102 milionů euro, takže i v tomto případě došlo k meziročnímu nárůstu.¹⁸³

¹⁸² CSO. *Goods Exports and Imports classified by commodity*, 2018 [online]. [cit. 2018-02-27].

¹⁸³ MPO. *Zahraniční obchod české republiky 2015, 2017* [online]. [cit. 2018-02-26].

5 Výsledky a diskuse

Struktura ekonomik České republiky a Irska je do značné míry odlišná. Zatímco Irové sázejí na informační technologie a případně chemický (především farmaceutický) průmysl, v České republice má dominantní postavení zejména průmysl strojírenský. Stejně tak odlišné jsou i výsledky obou ekonomik, které při celkovém zhodnocení vyznívají spíše ve prospěch Irska.

Reálný hrubý domácí produkt byl na začátku sledovaného období v České republice jen o něco málo nižší než v Irsku, nicméně na konci sledovaného období byl irský hrubý domácí produkt vyšší o více než 80 miliard euro. V kontextu toho, že Irsko má přibližně poloviční počet obyvatel než Česká republika, je tento rozdíl propastný a nejvíce to dokládá HDP přepočtené na jednoho obyvatele v PPS k roku 2016, které bylo v Irsku přibližně 3,25krát vyšší než v ČR.

Irsko na druhou stranu tíží zhruba 2krát větší veřejný dluh ve vyjádření jeho poměru k HDP. Česká republika je na tom z tohoto pohledu výrazně lépe, a to i z důvodu, že většina Irského veřejného dluhu je držena zahraničními investory kdežto větší část českého veřejného dluhu je v rukách domácích institucí. V porovnání s ostatními zeměmi EU jsou oba srovnávané státy pod unijním průměrem a Česká republika se navíc umístila mezi pěti nejméně zadluženými státy EU.

Česká republika se také může pyšnit téměř poloviční mírou nezaměstnanosti oproti Irsku, ale přesto oba státy jsou pod průměrem Evropské unie. V rámci práce byla též měřena míra dlouhodobé nezaměstnanosti, ve které Česká republika dominuje ještě více. V obou státech míra nezaměstnanosti od roku 2012 neustále klesá.

Míra inflace v rámci sledovaného období zaznamenala veliké výkyvy, přičemž největší byly u obou států před, během a po světové finanční krizi. Ke konci sledovaného období byla míra inflace v České republice i v Irsku na velmi nízké úrovni. Současný cíl České národní banky je držet inflaci okolo 2 % s tolerančním pásmem 1 procentní bod na oba směry. Tento cíl se jí v posledních 3 letech sledovaného období plnit nedařilo.

Oba srovnávané státy se vyznačují vysokou otevřeností svých ekonomik a jejich zahraniční obchod má růstovou tendenci. Zatímco Česká republika byla ve srovnání s podobně velkými ekonomikami v rámci EU na konci sledovaného období velkým importérem, do Irska se dováželo relativně málo, což se samozřejmě projevilo na podílu exportu na celkovém objemu zahraničního obchodu, který v případě Irska tvořil přes 60 %.

Česká republika má aktivní obchodní bilanci jen se členskými státy EU, ale se zbytkem světa je obchodní bilance v průměru pasivní. Oproti tomu Irsko se projevuje jako zdatný exportér, neboť má v průměru aktivní obchodní bilanci jak se členskými státy EU, tak i se všemi ostatními. Největším obchodním partnerem České republiky podle očekávání Německo a největším obchodním partnerem Irska jsou Spojené státy americké.

Obě sledované ekonomiky tak mají v určitých ohledech prostor pro zlepšení, ale zároveň je jejich výkonnost nadprůměrně dobrá. V celkovém zhodnocení se však více daří Irsku, neboť dokáže vyprodukovat podstatně vyšší HDP než Česká republika, zatímco u makroekonomických ukazatelů, ve kterých za Českou republikou zaostává, není rozdíl mezi oběma státy tolik signifikantní.

6 Závěr

Tato závěrečná práce srovnávala s ohledem na celosvětové hospodářství dvě velmi vyspělé země, které se řadí mezi nejbohatší státy světa. Není tomu přitom tak dávno, kdy situace obou států byla nepoměrně horší.

Irsko po dlouhou dobu patřilo mezi nejchudší západoevropské státy a vykazovalo velmi vysokou míru emigrace do USA, kde byla na irské pracovníky pohlíženo jako na lacinou pracovní sílu, která navíc hovořila anglicky. V konečném důsledku se ale tento model spolupráce se Spojenými státy Irsku vyplatil. Svých pevných vazeb na USA totiž dokázalo využít k tomu, že v něm Spojené státy začaly hojně podporovat rozvoj informačních technologií. Zaměření se na toto odvětví bylo součástí ekonomických reforem, které v Irsku proběhly v 80. letech 20. století.

Ačkoliv tyto reformy z dnešního pohledu vedly ke značné ekonomické prosperitě Irska, ve své době byla sázka na informační technologie poměrně riskantní. Toto odvětví sice mělo obrovský potenciál, ovšem jeho skutečný rozsah si dokázal představit jen málokdo a našlo se i nezanedbatelné množství skeptiků, kteří poukazovali na nejasný výsledek tohoto směřování.

Pesimistické scénáře se však nenaplnily a ekonomický vzestup, který Irsko od 80. let zažilo, náležel k největším v rámci Evropy. Jeho výsledkem je dnešní moderní a hospodářsky silné Irsko, které patří mezi špičku v rámci nejvyspělejších států světa.

V současné době se Irsko stále zaměřuje v rámci svého průmyslu na informační technologie, ale také na chemický průmysl, především pak na produkci farmaceutických výrobků. Nadále také těží ze své spolupráce se Spojenými státy, která pro něj byla historicky velmi úspěšná.

Irsko tak lze považovat za stát, který si v nejisté sázce zvolil autentickou hospodářskou cestu, jejíž výsledkem byla mimořádná hospodářská prosperita. Alternativou k této cestě bylo větší hospodářské přilnutí ke Spojenému království, které by se nabízelo pro geografickou polohu obou států a Irsko by pak mohlo profitovat na ekonomických výsledcích svého většího souseda. Je ale takřka jisté, že hospodářská prosperita Irska by při podobném postupu zdaleka nedosahovala úrovně, kterou vykazala při své autentické cestě.

Příkladem státu, který se rozhodl přimknout se k silnějšímu sousedovi, je naopak Česká republika. Ta, podobně jako Irsko, dlouhou dobu hospodářsky zaostávala a tento stav změnila masivními společensko-politickými změnami, započatými roku 1989 a

trvajícími takřka po celou první polovinu 90. let. Tyto změny se pochopitelně dotkly také hospodářství, u kterého došlo k transformaci od původního centrálního plánování k otevřené tržní ekonomice.

Na rozdíl od Irska se však Česká republika rozhodla pro model, ve kterém se hospodářsky postupně silně navázala na sousední Německo. To s sebou pochopitelně přineslo řadu pozitivních aspektů, posílených skutečností, že Německo má dlouhodobě nejsilnější ekonomiku v celé EU, ovšem současně s tím lze pozorovat i určitá negativa. To pravděpodobně nejvýznamnější je nepříjemná skutečnost, že Česká republika je pro Německo zdroj relativně levné a při tom značně kvalitní pracovní síly, takže ji do určité míry využívá jako svou „montovnu“. Výroba součástek a polotovarů však přináší daleko menší přidanou hodnotu než výroba finálních produktů, což částečně omezuje hospodářské výsledky České republiky.

Ta by proto mohla zvážit, zda se jí, podobně jako Irsku, dlouhodobě nevyplatí zvolit si vlastní cestu, protože pokud bude neustále akceptovat své postavení „montovny“, tak nemá příliš nadějí, že by se změnilo její vnímání v očích západní Evropy ani že pronikne mezi absolutní hospodářskou špičku, jako to se to podařilo Irsku.

Větší část poreformního hospodářského vývoje České republiky a nezanedbatelný díl ekonomického vzestupu Irsku sledovala rovněž tato práce. V její teoretické části byly popsány makroekonomické ukazatele (hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflaci, veřejný dluh a zahraniční obchod), pomocí kterých se ve druhé, analytické části práce, srovnávaly oba státy mezi sebou.

Výsledky tohoto srovnání nejsou úplně jednoznačné. Irsko vykazuje vyšší HDP, a to hlavně po přepočtení na jednoho obyvatele (kterých je oproti České republice necelá polovina). Také zahraniční obchod Irska je více exportně zaměřený (a to i z důvodu, že jeho domácí trh je relativně malý), na druhou stranu Česká republika dlouhodobě vzkazuje výrazně menší míru nezaměstnanosti, mnohem nižší veřejný dluh a v posledních letech má také poměrně stabilní míru inflace. Ta je sice pod tolerančním pásmem ČNB, ale nízkou míru inflace nepovažuje řada ekonomů (včetně autora této práce) za negativní jev a obecně platí, že pro ekonomiku je vždy lepší, pokud je vývoj inflace stabilní, a to například z toho důvodu, že pak podniky mohou lépe kalkulovat své náklady.

Značně negativním aspektem české ekonomiky je však skutečnost, že nezanedbatelné množství jejích významných (nejen) průmyslových podniků má zahraniční

vlastníky a velká část zisků se proto odvádí do ciziny, což poté brzdí její ekonomický rozvoj.

Ačkoliv tedy výsledky obou států nejsou ve všech ohledech bezchybné, stále platí, že se jedná v rámci celosvětového srovnání o vysoce nadprůměrně vyspělé státy. O tom do značné míry vypovídá i skutečnost, že se oběma podařilo velmi rychle vypořádat se s finanční krizí z roku 2008, která zasáhla především Irsko velmi citelně. V roce 2017, tedy necelých deset let po propuknutí této krize, převyšovalo HDP Irska hodnotu z roku 2008 o 48,6 p.b. a stejně tak Česká republika vykázala za toto období výrazný nárůst HDP, a to o 12,9 p.b. To svědčí o tom, že obě ekonomiky jsou velmi silné a do značné míry flexibilní. Přesto však lze u ekonomik obou států nalézt oblasti, ve kterých ještě zbývá značný prostor pro zlepšení a je jen na nich, zda toho dokáží využít.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura a periodika

KADERÁBKOVÁ, Anna, ŽDÁREK, Václav. *Makroekonomická analýza*. Praha: VŠEM, 2006. 293 s. ISBN 80867005-0.

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-179.

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 424 s. ISBN 80-7179-764-2.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika*. Praha: Grada, 2013. 560 s. ISBN 978-80-247-8822-7.

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 352 s. ISBN 978-80-247-4386-8.

MFČR. *Státní rozpočet 2017 v kostce. Kapesní příručka Ministerstva financí ČR*. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2017. 118 s. ISBN 978-80-85045-95-6.

OCHRANA František, PAVEL Jan, VÍTEK Leoš a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. Praha: Grada, 2010. 261 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie. Základní kurz*. 2. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 978-80-86175-58-4.

SAMUELSON, Paul A., NORDHAUS, William D. *Ekonomie*. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. 775 s. ISBN 80-205-0590-3.

THE COMMISSION. *Treaty On European Union*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 1992. 253 s. ISBN 92-824-0959-7.

VLČEK, Josef a kol. *Ekonomie a ekonomika*. 3 vyd. Praha: ASPI, a. s., 2005. 560 s. ISBN 80-7357-103X.

7.2 Internetové zdroje

CBI. *Annual Report 2001, 2002* [online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-15]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2001-central-bank-annual-report.pdf?sfvrsn=4>>.

CBI. *Annual Report 2002, 2003* [online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-15]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2002-cbfsai-annual-report.pdf?sfvrsn=4>>.

- CBI. *Annual Report 2004, 2005*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-15]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2004-cbfsai-annual-report.pdf?sfvrsn=12>>.
- CBI. *Annual Report 2005, 2006*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-16]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2005-cbfsai-annual-report.pdf?sfvrsn=14>>.
- CBI. *Annual Report 2006, 2007*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 21. 2. 22018-01-16018]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2006-cbfsai-annual-report.pdf?sfvrsn=12>>.
- CBI. *Annual Report 2007, 2008*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-16]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2007-cbfsai-annual-report.pdf?sfvrsn=4>>.
- CBI. *Annual Report 2008, 2009*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-16]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2008-cbfsai-annual-report.pdf?sfvrsn=8>>.
- CBI. *Annual Report 2009, 2010*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-16]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2009-cbfsai-annual-report.pdf?sfvrsn=6>>.
- CBI. *Annual Report 2010, 2011*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2010-central-bank-annual-report.pdf?sfvrsn=8>>.
- CBI. *Annual Report 2011, 2012*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2011-central-bank-annual-report.pdf?sfvrsn=6>>.
- CBI. *Annual Report 2012, 2013*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2012-central-bank-annual-report.pdf?sfvrsn=6>>.
- CBI. *Annual Report 2013, 2014*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2012-central-bank-annual-report.pdf?sfvrsn=6>>.
- CBI. *Annual Report 2014, 2015*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2014-central-bank-annual-report.pdf?sfvrsn=8>>.
- CBI. *Annual Report 2015, 2016*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2015-central-bank-annual-report.pdf?sfvrsn=6>>.

- CBI. *Annual Report 2016, 2017*[online]. Central Bank of Ireland. (PDF) [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <<https://www.centralbank.ie/docs/default-source/publications/annual-reports/2016-central-bank-annual-report.pdf?sfvrsn=6>>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2000, 2001*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2000/cpi_dec2000.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2001, 2002*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2000/cpi_dec2001.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2002, 2003*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2000/cpi_dec2002.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2003, 2004*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2000/cpi_dec2003.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2004, 2005*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2000/cpi_dec2004.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2005, 2006*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2005/prices/consumerpriceindex/cpi_dec2005.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2006, 2007*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2006/prices/consumerpriceindex/cpi_dec2006.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2007, 2008*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2007/prices/consumerpriceindex/cpi_dec2007.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2008, 2009*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-08]. Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2008/prices/consumerpriceindex/cpi_dec2008.pdf>.

- CSO. *Consumer Price Index – December 2011, 2012*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-08].
Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2011/prices/consumerpriceindex/cpi_dec2011.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2012, 2013*[online]. Central Statistics Office. (PDF). [cit. 2018-02-08].
Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/en/media/csoie/releasespublications/documents/prices/2012/prices/consumerpriceindex/cpi_dec2012.pdf>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2013, 2014*[online]. Central Statistics Office. [cit. 2018-02-08].
Dostupný z WWW: <<http://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/cpi/consumerpriceindexdecember2013/>>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2014, 2015*[online]. Central Statistics Office. [cit. 2018-02-08].
Dostupný z WWW: <<http://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/cpi/consumerpriceindexdecember2014/>>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2015, 2016*[online]. Central Statistics Office. [cit. 2018-02-08].
Dostupný z WWW: <<http://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/cpi/consumerpriceindexdecember2015/>>.
- CSO. *Consumer Price Index – December 2016, 2017*[online]. Central Statistics Office. [cit. 2018-02-08].
Dostupný z WWW: <<http://www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/cpi/consumerpriceindexdecember2016/>>.
- CSO. *Goods Exports and Imports classified by commodity, 2018* [online]. Central Statistics Office. [cit. 2018-02-27]. Dostupný z WWW: <www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/gei/goodsexportsandimportsdecember2016/>.
- CSO. *Goods Exports and Imports classified by country, 2018* [online]. Central Statistics Office. [cit. 2018-02-26]. Dostupný z WWW: <www.cso.ie/en/releasesandpublications/er/gei/goodsexportsandimportsdecember2016/>.
- CSO. *Student Numbers in Ireland, 2018* [online]. Central Statistics Office. [cit. 21. 2. 2018].
Dostupný z WWW: <http://www.cso.ie/px/pxeirestat/Database/eirestat/Third%20Level%20Education%20Statistics/Third%20Level%20Education%20Statistics_statbank.asp?SP=Third%20Level%20Education%20Statistics&Planguage=0&ProductID=DB_ED>.
- ČNB. *Cílování inflace v ČR* [online]. Česká národní banka. [cit. 2018-02-02]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/cilovani.html>.

- ČNB. *Kurzy devizového trhu – měsíční průměry* [online]. Česká národní banka. [cit. 2018-02-13]. Dostupný z WWW:
<www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumerne_mena.jsp?mena=EUR>.
- ČNB. *Měnověpolitické nástroje* [online]. Česká národní banka [cit. 2017-12-11]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2000, 2001* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-15]. Dostupný z WWW:
<https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2000.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2001, 2002* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-15]. Dostupný z WWW:
<https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2001.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2002, 2003* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-15]. Dostupný z WWW:
<https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2002.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2003, 2004* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-15]. Dostupný z WWW:
<https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2003.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2004, 2005* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-15]. Dostupný z WWW:
<https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2004.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2005, 2006* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-16]. Dostupný z WWW:
<https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2005.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2006, 2007* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-16]. Dostupný z WWW:
<https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2006.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2007, 2008* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-16]. Dostupný z WWW:
<https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2007.pdf>.

- ČNB. *Výroční zpráva 2008, 2009* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-16]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2008.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2009, 2010* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-16]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2009.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2010, 2011* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2010.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2011, 2012* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2011.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2012, 2013* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2012.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2013, 2014* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2013.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2014, 2015* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2014.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2015, 2016* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2015.pdf>.
- ČNB. *Výroční zpráva 2016, 2017* [online]. Česká národní banka. (PDF). [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocnizpravy/download/vyrocnizprava_2016.pdf>.
- ČSÚ. *Hrubý domácí produkt – metodika, 2017* [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-11-10]. Dostupný z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produkthdp>.

- ČSÚ. *Vysoké školy v České republice*, 2017 [online]. Český statistický úřad [cit. 2018-01-10]. Dostupný z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/46173161/32018117_1206.pdf/02b35c8d-dee6-4d25-b9c7-58018c0336c4?version=1.4>.
- ČSÚ. *Zahraniční obchod ČR – roční údaje – 2016, 2017* [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-02-25]. Dostupný z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje>>.
- ČSÚ. *Zahraniční obchod podle SITC*, 2017 [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-02-27]. Dostupný z WWW: <<https://www.czso.cz/documents/10180/45964044/241015-1716.pdf/e1a01b59-348d-43f6-9fd9-831b4a7e1b93?version=1.0>>.
- ČSÚ. *Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti*, 2012 [online]. Český statistický úřad [cit. 2017-11-15]. Dostupný z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107>.
- DEPARTMENT OF FINANCE. *Annual report on public debt in Ireland*, 2017 [online]. Department of Finance. (PDF). [cit. 2018-02-15]. Dostupný z WWW: <http://opac.oireachtas.ie/AWDData/Library3/Findocslaid120617_133424.pdf>.
- E15.cz. *Intervence přinesly exportérům přímo 687 miliard korun*, 2017 [online]. Czech Media Invest, a.s. [cit. 2018-02-09]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.e15.cz/intervence-cnb/intervence-prinesly-exporterum-primo-687-miliard-korun-1330597>>.
- ESRI. *The Irish Fiscal Crisis*, 2011 [online]. The Economic and Social Research Institute. [cit. 2018-02-15]. Dostupný z WWW: <<https://www.esri.ie/pubs/JACB201142.pdf>>.
- EUROSTAT. *General government debt*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 2018-02-19]. Dostupný z WWW: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10dd_ggd&lang=en>.
- EUROSTAT. *General government gross debt (EDP concept), consolidated – annual data*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 2018-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tipsgo10&language=en>>.
- EUROSTAT. *Gross domestic product (GDP) at market prices – annual data*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 2018-01-14]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tipsau10&language=en>>.
- EUROSTAT. *Harmonised unemployment rate by sex*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 2018-01-27]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=t_eilm020&language=en>.

- EUROSTAT. *HICP – inflation rate*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 2018-02-02]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/eurostat/web/hicp/data/database>>.
- EUROSTAT. *International trade of EU, the euro area and the Member States by SITC product group*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 2018-02-24]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ext_lt_intertrd>.
- EUROSTAT. *Long-term unemployment rate, % of active population aged 15-74*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 2018-01-27]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tipslm70&language=en>>.
- EUROSTAT. *Unemployment rate – annual data*, 2018 [online]. Eurostat. [cit. 2018-01-27]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tipsun20&language=en>>.
- FINANCE.cz. *13 faktů, které vám řeknou vše o intervencích ČNB*, 2017 [online]. Mladá fronta, a.s. [cit. 2018-02-09]. Dostupný z WWW: <<https://www.finance.cz/489618-intervence-cnb/>>.
- FINANCE.cz. *ČNB ukončila intervence, koruna může posílit pod 27 Kč/EUR*, 2017 [online]. Mladá fronta, a.s. [cit. 2018-02-09]. Dostupný z WWW: <<https://www.finance.cz/489261-konec-intervenci/>>.
- FINANCIAL TIMES. *Irish economy grows at 7.8% in 2015*, 2016 [online]. The Financial Times LTD. [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <<https://www.ft.com/content/160b5652-e6bd-11e5-bc31-138df2ae9ee6>>.
- FORBES. *When Will Japan's Debt Crisis Implode?*, 2017 [online]. Forbes Media LLC. [cit. 2018-02-19]. Dostupný z WWW: <<https://www.forbes.com/sites/peterpham/2017/12/11/when-will-japans-debt-crisis-implode/#5491bfe44c6d>>.
- iDNES.cz. *Irsko hlásí růst HDP o zázračných 26 procent. Je to bublina, tvrdí experti*, 2016 [online]. MAFRA, a.s. [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <https://ekonomika.idnes.cz/ekonomika-iraska-rostla-loni-o-neuveritelných-26-procent-ekonomove-tvrdi-ze-je-to-iluze-ggg-eko_euro.aspx?c=A160715_160217_eko_euro_kris>.
- iDNES.cz. *Zdaňme více banky, navrhuje ČSSD. Chce čtyři sazby progresivní daně*, 2017 [online]. MAFRA, a.s. [cit. 2017-12-05]. Dostupný z WWW: <https://ekonomika.idnes.cz/zdanme-vice-banky-navrhuje-cssd-chce-ctyri-sazby-progresivni-dane-p9u-/ekonomika.aspx?c=A170214_093014_ekonomika_kop>.
- MPO. *Zahraniční obchod České republiky 1–12/2016*, 2017 [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 2018-02-25]. Dostupný z WWW: <<https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/zahranicni-obchod-1-12-2016--225902/>>.

- MPO. *Zahraniční obchod české republiky 2015, 2017* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. (PDF). [cit. 2018-02-26]. Dostupný z WWW: <<https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/2017/6/Statisticka-rocenka-2015.pdf>>.
- NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH. *Is Fertility A Leading Economic Indicator?*, 2018 [online]. National Bureau of Economic Research. (PDF) [cit. 21. 2. 2018]. Dostupný z WWW: <<http://www.nber.org/papers/w24355.pdf>>.
- OECD. *Value added by activity*, 2018 [online]. Organisation for Economic Co-operation and Development. [cit. 2018-01-14]. Dostupný z WWW: <<https://data.oecd.org/natincome/value-added-by-activity.htm>>.
- PATRIA.cz. *Repo-operace* [online]. Patria Finance, a.s. [cit. 2017-12-10]. Dostupný z WWW: <<https://www.patria.cz/slovník/268/repo-operace.html>>.
- RESPEKT, *OKD má problémy*, 2015 [online]. Economia, a.s. [cit. 2017-11-15]. Dostupný z WWW: <<https://www.respekt.cz/tydenik/2015/51/okd-ma-problemy>>.
- STATISTIKA&MY. *Podíl volných míst je v Česku nejvyšší v Unii*, 2017 [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-01-28]. Dostupný z WWW: <www.statistikaamy.cz/2017/04/podil-volnych-mist-je-v-cesku-nejvyssi-v-unii/>.
- STATISTIKA&MY. *Překvapivý růst irské ekonomiky*, 2016 [online]. Český statistický úřad. [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <www.statistikaamy.cz/2016/12/prekvapivy-rust-irske-ekonomiky/>.
- THE WASHINGTON POST. *Did Ireland's economy really grow by 26.3 percent? Only on paper. Here's the real story.*, 2016 [online]. The Washington Post. [cit. 2018-01-18]. Dostupný z WWW: <https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/07/15/did-irelands-economy-really-grow-by-26-3-percent-only-on-paper-heres-the-real-story/?utm_term=.e47d0dced538>.